

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра адміністративного та господарського права

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

**Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни
для здобувачів всіх форм навчання спеціальності 081 «Право»
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти**

**Одеса
2022**

УДК 342.9(076)
A437

Рецензенти:

Миколенко Олександр Іванович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права.

Чуваков Олег Анатолійович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики.

Рекомендовано до друку Вченою Радою економіко-правового факультету
(Протокол №2 від 5 вересня 2022 р.)

A437 Актуальні проблеми сучасного адміністративного процесу: методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» [електронний ресурс] / О.В. Гаран, Н.В. Добровольська. – Одеса, 2022. 77 с.

У методичних вказівках наведено основні положення до вивчення дисципліни «Актуальні проблеми сучасного адміністративного процесу» для здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти освітньо-наукової програми «Право» спеціальності 081 «Право». Основна мета рекомендацій – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійній роботі.

ЗМІСТ

№	Назва рубрики	Сторінка
1	Вступ	4
2	Зміст навчальної дисципліни	6
3	Зміст лекцій, плани семінарських і практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів	7
4	Питання до підсумкового контролю	34
5	Методи навчання та форми контролю	36
6	Розподіл балів, які отримують здобувачі	39
7	Тестові завдання	42
8	Рекомендована література	64

ВСТУП

«Актуальні проблеми сучасного адміністративного процесу» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів (третього освітньо-наукового рівня вищої освіти) за спеціальністю 081 «Право».

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сучасного адміністративного процесу» є поглиблене засвоєння аспірантами сучасних теоретичних, законодавчих і практичних проблем, пов'язаних з застосуванням чинного адміністративного процесуального законодавства та базових теоретичних й методологічних знань і умінь у сфері адміністративного права та процесу.

Вивчення даного курсу спрямоване на надання майбутнім науковцям-юристам комплексу теоретичних знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними наукової діяльності на професійному рівні; на усвідомлення здобувачами значення ідей, концепцій, вчень і термінології з адміністративного процесу для розвитку адміністративно-процесуального законодавства та правозастосовної діяльності; на засвоєння теоретичних положень у сфері адміністративного процесу через призму практики публічної управлінської діяльності, що дозволить майбутнім науковцям-юристам гармонічно поєднувати у своїй професійній діяльності теоретичні знання та практичний досвід.

Предметом вивчення дисципліни «Актуальні проблеми сучасного адміністративного процесу» є сукупність суспільних відносин пов'язаних із адміністративним процесом.

Міждисциплінарні зв'язки: конституційне право; адміністративне судочинство; адміністративне право; проблеми адміністративного права.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Актуальні проблеми сучасного адміністративного процесу» є:

- вивчення теорії адміністративного процесу;
- надання здобувачам знань про доктринальні і нормативні основи сучасного адміністративного процесу, про його зміст та структуру;
- набуття вмій щодо аналізу думок провідних науковців в сфері адміністративного процесу та практики застосування адміністративно-процесуального законодавства.
- сприяння розвитку у здобувачів наукового мислення;
- засвоєння здобувачами юридичної лексики і термінології;
- формування уявлень про сучасні тенденції розвитку окремих інститутів адміністративного процесу.

Досконале вивчення дисципліни дозволить сформувати у аспіранта загальне уявлення про адміністративно-процесуальну науку, запобігти помилкам при здійсненні науково-дослідної роботи та успішно вирішувати наукові завдання.

Даний курс викладається шляхом поєднання аудиторних занять із самостійною роботою. Лекційні, практичні заняття відносяться до аудиторних занять.

Практичні заняття – найефективніша форма перевірки знань здобувачів.
При підготовці до практичних занять необхідно:

- ознайомитись з питаннями теми;
- прочитати відповідні питання в підручнику або конспекті;
- ознайомитись з презентацією за темою;
- ознайомитись з нормативними матеріалами;
- ознайомитись з певними зразковими та типовими справами Верховного Суду.
- ознайомитись з літературними джерелами, які додаються в плані практичних занять;
- розв'язати завдання до теми.

Для закріплення матеріалу здобувачі повинні вирішити практичні завдання та тестові завдання. Вирішення практичних завдань передбачає грамотне, повне теоретичне обґрунтування відповіді із посиланням на відповідні правові норми.

Для розв'язання завдань необхідно завести окремий зошит, при необхідності записати тези відповідей на питання практичних занять. Розв'язання завдань має бути чітким, повним, обов'язкова присутність посилання на статті нормативних актів з позначкою, коли і ким він був виданий; має бути особисте тлумачення проблеми на підставі чинного законодавства.

Для засвоєння матеріалу з курсу «Актуальні проблеми сучасного адміністративного процесу» та перевірки знань під час практичних занять, застосовуються самостійна форма вивчення матеріалу, а також перевірка знань під час підсумкового контролю.

Самостійна робота передбачає :

- вивчення і засвоєння матеріалу відповідно теми, використовуючи нормативно-правові акти, спеціальну літературу, рекомендовану програмою;
- вивчення і засвоєння записів, зроблені під час лекцій та при опрацюванні літератури;
- аналіз нормативно-правових актів з даної тематики та використання їх для висвітлення поставлених питань.

Самостійна підготовка передбачає підготовку презентацій, доповідей та повідомлень, аналіз нормативних актів і літературних джерел, огляд бібліографії, виконання практичних завдань, вирішення задач тощо.

Слід пам'ятати, що адміністративно-процесуальне законодавство України дуже мобільне і часто змінюється у зв'язку з активним законодавчим процесом. Тому потрібно регулярно слідкувати за змінами у законодавстві, повсякденно аналізувати спеціальну літературу та періодику.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.**

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ (теми 1– 6).

ТЕМА 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

Актуальні питання поняття та сутності адміністративного процесу. Предмет, методи та принципи адміністративного процесу через призму сьогодення. Характерні риси адміністративного процесу. Система та структура адміністративного процесу: нове бачення. Сучасне розуміння та перспективи розвитку адміністративного процесу. Місце адміністративного процесу в системі юридичного процесу. Процесуальна форма – невід’ємна сторона адміністративного процесу.

Загальна характеристика концепцій співвідношення адміністративного процесу і адміністративної процедури. Юрисдикційна концепція адміністративного процесу. Судова концепція адміністративного процесу. Адміністративний процес у широкому розумінні.

Сучасні концепції розуміння поняття « адміністративне провадження ». Види проваджень.

ТЕМА 2. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ НОРМИ ТА ВІДНОСИНИ

Поняття та структура адміністративно-процесуальних норм. Функції адміністративно-процесуальних норм: нове бачення. Види адміністративно-процесуальних норм. Трансформація поняття та змісту адміністративно-процесуальних відносин під впливом трансформації інформаційного контенту. Суб'єкти адміністративно-процесуального права: проблеми теорії та практики. Основні проблеми теорії та практики у площині процесуальних норм та правовідносин. Форми систематизації адміністративних процесуальних норм. Міжнародні угоди, що містять адміністративно-процесуальні норми як джерела адміністративного процесуального права.

ТЕМА 3. УЧАСНИКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Поняття суб'єктів адміністративного процесу та їх система. Індивідуальні та колективні суб'єкти адміністративного процесу. Громадяни як суб'єкти адміністративного процесу. Суб'єкти адміністративно – процесуальної діяльності: державні органи уповноважені розглядати адміністративні справи. Вплив парадигми інформатизації суспільства на права та обов'язки суб'єктів адміністративного процесу.

ТЕМА 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Судова реформа: проблеми теорії та практики. Законодавство про адміністративне судочинство: проблеми кодифікації. Проблема забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві та шляхи їх вирішення. Актуальні питання юрисдикції адміністративних судів із урахуванням практики Верховного Суду та ЄСПЛ.

ТЕМА 5. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

Концептуальні засад розвитку адміністративно-деліктного законодавства. Актуальні питання щодо поняття, принципів, ознак провадження у справах про адміністративні правопорушення: проблеми теорії та практики. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення: нове бачення. Особливості застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення під впливом сучасних вимог. Процесуальні норми адміністративно-деліктного права: історія, сьогодення і перспективи розвитку. Провадження в справах про адміністративні правопорушення: поняття, стадії, процесуальні документи. Суб'єкти адміністративно-юрисдикційної діяльності: поняття, види та шляхи реформування.

ТЕМА 6. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Загальні засади надання адміністративних послуг. Стандарти надання адміністративних послуг: нове бачення. Європейський досвід надання адміністративних послуг. Електронні послуги - перспективний напрямок у розвитку адміністративних послуг. Європейський досвід надання адміністративних е-послуг Проблеми надання адміністративних послуг в Україні та шляхи їх вирішення.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕМА 1.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.

Лекція

Зміст:

1. Актуальні питання поняття та сутності адміністративного процесу.
2. Система та структура адміністративного процесу: нове бачення.
3. Сучасне розуміння та перспективи розвитку адміністративного процесу.
4. Місце адміністративного процесу в системі юридичного процесу.
5. Загальна характеристика концепцій співвідношення адміністративного процесу і адміністративної процедури.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

ТЕМА: Актуальні питання щодо поняття, особливості та структури адміністративного процесу: сучасний погляд.

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Актуальні питання щодо поняття та сутності адміністративного процесу.
2. Предмет, методи та принципи адміністративного процесу через призму сьогодення.
3. Система та структура адміністративного процесу: нове бачення.
4. Сучасне розуміння та перспективи розвитку адміністративного процесу.
5. Загальна характеристика концепцій співвідношення адміністративного процесу і адміністративної процедури.
6. Юрисдикційна концепція адміністративного процесу.
7. Судова концепція адміністративного процесу.
8. Адміністративний процес у широкому розумінні.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

Завдання для самостійної роботи:

1. Назвіть основні напрямку розвитку адміністративного процесу.
2. Розкрийте сутність принципів адміністративного процесу через призму Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
3. Як співвідносяться категорії «адміністративно-процесуальне право» та «адміністративний процес»?
4. Назвіть характерні риси адміністративного процесу.
5. Визначте напрямки трансформації принципів адміністративного процесу під впливом діджиталізації.
6. Визначте коло суспільних відносин які визначають предмет адміністративного процесуального права.
7. Назвіть основні види адміністративних проваджень.
8. Назвіть сучасні проблеми адміністративного процесу.
9. Зазначте шляхи вирішення сучасних проблем адміністративного процесу.

10. Назвіть недоліки чи переваги юрисдикційної концепції адміністративного процесу.
11. Назвіть недоліки чи переваги судової концепції адміністративного процесу.
12. Назвіть недоліки чи переваги широкого розуміння адміністративного процесу.
13. Як, на Вашу думку, співвідносяться поняття « адміністративний процес» і «адміністративна процедура»? Обґрунтуйте свою відповідь.
14. В чому сутність юрисдикційної концепції адміністративного процесу?
15. В чому сутність судової концепції адміністративного процесу?

III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Вивчення цієї теми, повинно перш, за все ґрунтуватися на розумінні наукових напрямків дослідження сутності адміністративного процесу. Для цієї мети необхідно розуміти адміністративний процес з різних точок зору, а саме, як :

- процес виконавчої та розпорядчої діяльності органів публічного управління;
- діяльність з прийняття нормативних адміністративних актів;
- діяльність з прийняття та виконання оперативно-розпорядчих, правонаділяючих та інших правозастосовних актів, спрямованих на організацію виконання законів та інших правових актів;
- адміністративно-юрисдикційний процес;
- урегульована адміністративно-процесуальними нормами діяльність публічної адміністрації, спрямована на реалізацію норм відповідних матеріальних галузей права під час розгляду і вирішення індивідуально-конкретних справ;
- діяльність щодо створення, зміни, призупинення, зупинення підзаконних нормативних актів виконавчих органів публічної влади;
- діяльність органів публічного управління з реалізації прав та обов'язків індивідуальних та колективних суб'єктів у сфері управління, яка здійснюється в адміністративній формі;
- правозастосовча діяльність юрисдикційного правоохоронного характеру, застосування державного правового примусу в адміністративно-процесуальній формі;
- встановлений законом порядок розгляду та вирішення індивідуальних справ, що виникають у сфері публічного управління, судами;
- вид юридичного процесу, який регламентує порядок розгляду і розв'язання конкретних адміністративних справ як діяльність, що ґрунтується на нормах адміністративно-процесуального права, виконавчих органів держави, їхніх посадових осіб, а також інших уповноважених на те суб'єктів щодо

реалізації норм матеріального адміністративного права, а у низці випадків і матеріальних норм інших галузей права;

- врегульована нормами адміністративно-процесуального права діяльність органів публічної адміністрації та деяких інших владних суб'єктів, спрямована на розгляд та розв'язання адміністративних справ;

- владна діяльність публічних органів влади й органів правосуддя, яка спрямована на розгляд та розв'язання адміністративних справ шляхом реалізації та захисту матеріальних норм не лише адміністративного, а й інших галузей права, і яка характеризується зазвичай швидкістю й економічністю;

- закріплена у нормах права послідовність та порядок дій органів державної влади, їхніх посадових осіб, необхідних для здійснення нормативно встановлених завдань та функцій.

Необхідно запам'ятати визначення «адміністративний процес». При вивченні даної теми, аспіранти повинні приділити увагу вивченню понять «адміністративно-процесуальне право» та «адміністративний процес».

Вивчаючи питання про принципи(засади) адміністративного процесу через призму сьогодення, слід означити, що адміністративний процес ґрунтується на системі принципів(засад). Основоположними ідеями даного правового явища є: верховенство права, законність; гуманізм; рівноправність; об'єктивна (матеріальна) істина; публічність; стадійність; усність та безпосередність; диспозитивність; швидкість і економічність; здійснення процесу національною мовою; відповідальність посадових осіб.

Для більш чіткого розуміння сутності «адміністративного процесу» аспіранти повинні чітко уявляти різницю між поняттями «адміністративний процес» та «адміністративна процедура».

Аспірантам необхідно знати, що адміністративний процес можливо розглядати з точки зору управлінської; юрисдикційної; судової концепцій.

Під час розгляду питання про різні підходи (концепції) розуміння адміністративного процесу, необхідно зупинитися на висвітленні управлінської концепції; юрисдикційної концепції; судової концепції.

Аспіранти повинні уявляти сутність управлінської концепції адміністративного процесу, зокрема: а) адміністративний процес – це юридична форма реалізації виконавчої влади (він має яскраво виражену юридично управлінську природу); б) адміністративний процес динамічний, отже, він реалізується органами виконавчої влади всіх рівнів, а у випадках, передбачених законом, й іншими суб'єктами (наприклад, суддями); в) адміністративний процес – діяльність не тільки державно-владна, а й юридична; г) адміністративний процес об'єктивно потребує «власного» регулювання, що забезпечується за допомогою адміністративно-процесуальних норм; д) він забезпечує реалізацію й ряду інших галузей матеріального права –

земельного, цивільного, фінансового та інших; е) адміністративний процес – це не тільки врегульований правом порядок здійснення певних процедур.

Аспіранти повинні запам'ятити, що «юрисдикційна концепція», передбачає, що : а) адміністративний процес – це особливий вид виконавчої та розпорядчої діяльності, пов'язаний із можливістю реалізувати в примусовому порядку положення адміністративно-правових актів, які визначають права і обов'язки учасників майбутнього адміністративного правовідношення; б) це процес є способом забезпечення обов'язковості норм матеріального права і застосування заходів впливу по відношенню до осіб, які порушують правові норми; в) адміністративне провадження розглядається як явище набагато ширше, ніж адміністративний процес; г) адміністративно-процесуальні норми покликані регулювати лише розгляд спорів та застосування заходів примусу державними органами, решту ж відносин регулюють матеріальні норми.

Особливу увагу слід приділити сучасним концепціям розуміння поняття « адміністративне провадження» та видам проваджень.

ДЖЕРЕЛА, РЕКОМЕНДОВАНІ ДО ЗАНЯТТЯ:

- Бандурка, О. М. *Адміністративний процес України: монографія* Харків: ХНУВС - Майдан, 2019. 422 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7669>
- Георгієвський Ю.В. *Адміністративний процес: лекція.* URL : https://www.youtube.com/watch?v=uEfR_z96Yz8 (2020)
- Аніна О.В. *Іноземці та особи без громадянства в адміністративно-деліктному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Державний науково-дослідний інститут МВС України. Київ, 2012. 211 с.*
- Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. *Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.*
- *Адміністративне судочинство України: теорія та практика: монографія / кол. авт.; за заг. ред. О.М. Нечитайла. Київ: ВАІТЕ, 2015. 288 с.*
- Тімашов В.О. *Поняття адміністративного процесу, його ознаки, принципи, структура, класифікація.* URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsv/03_2011/11tvopsk.pdf
- Губерська Н.Л. *Адміністративний процес: сучасні підходи до визначення. адміністративне право і процес. 2014. № 3. С. 227–233.*
- *Методологія наукових досліджень з державного управління : хрестоматія / упоряд. : С.В. Загороднюк, О.Л. Євмеєвська, В.В. Леценко ; за заг. ред. д-ра політ. наук К.О. Ващенко. Київ : Наду, 2014. 180 с.*
- Гончарук С.Т. *Адміністративний процес у сучасній правовій доктрині. Юридичний вісник. № 4 (33). 2014. С. 60–64.*

- Новиков А.В. Административно-процессуальная форма: научные и правовые реалии. 2016. URL: <http://xn----7sbba7auwnffhk.xn--p1ai/article/18974>.
- Гуть Н.Ю. Юрисдикційна (правоохоронна) концепція адміністративного процесу та її вплив на формування системи функцій адміністративного процесу. URL: http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/5_2019/24.pdf
- Миронюк Р.В. Поняття та сутність адміністративного процесуального права: сучасні підходи до розуміння. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/3_2012/27.pdf
- Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с. URL: http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/356/1/АДМІНІСТРАТИВНЕ%20ПРОЦЕСУАЛЬНЕ%20ПРАВО%20РЕДАК%2010_2016_.pdf
- Маслова А. Концепція людиноцентризму в адміністративному праві: передумови виникнення, зміст та нормативна основа. JURNALUL JURIDIC NAȚIONAL: TEORIE ȘI PRACTICĂ. August 2020. С. 118-128.
- Желтобрюх І. Л. Адміністративний процес у сучасній доктрині адміністративного права як сфера об'єктивізації статусу сторін судочинства URL : <http://legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/3/3.pdf>

ТЕМА 2.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ НОРМИ ТА ВІДНОСИНИ

Лекція

Зміст:

1. Поняття та структура адміністративно-процесуальних норм.
2. Функції адміністративно-процесуальних норм : нове бачення.
3. Види адміністративно-процесуальних норм.
4. Трансформація поняття та змісту адміністративно-процесуальних відносин під впливом трансформації інформаційного контенту.

Завдання для самостійної роботи :

1. Назвіть основні функції адміністративно-процесуальних норм в інформаційному суспільстві.
2. Розкрийте основні проблеми реалізації сервісної функції адміністративно-процесуальних норм та зазначте шляхи їх вирішення.
3. Визначте напрямки впливу Стратегії реформування державного управління на сутність адміністративно-процесуальних відносин.

4. Розкрийте сутність функції адміністративно-процесуальних норм «спрямованість на реалізацію «позитивних» матеріальних правовідносин.
5. Сучасні підходи до класифікації адміністративно-процесуальних норм.
6. Назвіть недоліки чи переваги сучасних класифікацій суб'єктів адміністративного процесу.
7. Зазначте основні детермінанти виникнення адміністративно-процесуальних правовідносин.
8. Проаналізуйте основні вектори трансформації розуміння елементів структури адміністративно-процесуальних правовідносин в сучасних умовах.
9. Наведіть приклади груп суб'єктів адміністративного процесу в залежності від їх участі в адміністративному провадженні.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Вивчення цієї теми повинно, перш за все, ґрунтуватися на підході, що адміністративно-процесуальні норми є одним із базових понять адміністративно-процесуального права, і це – встановлені державою, загальнообов'язкові приписи, які забезпечують регулювання суспільних відносин, що виникають з приводу реалізації органами публічної влади або їх посадовими особами встановленого порядку вирішення різних адміністративних справ, з орієнтацією на забезпечення захисту прав і свобод осіб, виражені в категоричній формі й забезпечені примусовою силою держави у разі недодержання. Необхідно звернути увагу на структуру цих норм та вміти розрізняти гіпотезу, диспозицію, санкцію та наводити приклади. При вивченні даної теми аспірант повинен приділити увагу загальним та особливим рисам адміністративно-процесуальних норм. Під час розгляду питання про адміністративно-процесуальні норми, необхідно знати їх особливості (виконують виключно сервісну або обслуговуючу роль стосовно матеріальних норм, і є інструментом їх реалізації в життя; мета процесуальних норм - забезпечення реалізації норм матеріальних галузей права, які не можуть існувати без останніх; встановлюють порядок реалізації норм цілої низки матеріальних галузей - адміністративного права, митного права, земельного права, трудового права та інших; особливість системи джерел адміністративно-процесуального права; переважна більшість норм адміністративно-процесуального права покликана забезпечувати реалізацію «неконфліктних» (позитивних) правовідносин, що складаються у ході виконавчо-розпорядчої діяльності органів публічної влади та інші) та наводити приклади. Потребує уваги висвітлення питання щодо видів адміністративно-процесуальних норм. Аспіранти повинні знати та наводити приклади сучасних підходів до класифікації адміністративно-процесуальних норм та адміністративно-процесуальних правовідносин.

Особливої уваги потребує питання щодо визначення основних передумов виникнення адміністративно-процесуальних правовідносин та основних векторів їх трансформації в сучасних умовах.

ДЖЕРЕЛА, РЕКОМЕНДОВАНІ ДО ЗАНЯТТЯ:

- Миколенко О.І. Процесуальна форма в адміністративному судочинстві та проблеми законотворчості в Україні. *Правова держава*. 2018. № 29. с. 50–57.
- Каленіченко Л.І., Слінько Д.В. Юридичний процес та процесуальне право: загальнотеоретичні підходи до розуміння співвідношення понять. *актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. спецвипуск*. 2019. ч. 1. С. 7–10.
- Джафарова М.В. Сучасний погляд на предмет адміністративного процесуального права України. *підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. с. 90–94.
- Константи́й О.В. До поняття, предмета, методу і системи адміністративного судочинства України. *підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. с. 86–90.
- Смокович М.І. Актуальні питання процесу та судової практики. URL : http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik10_02.pdf
- Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення : тези доп. учасників наук.-практ. семін. (Харків, 21 лют. 2020 р.) ; наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. харків: нді ппсн, 2020. 96 с. URL : https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20200221/issue/view/ndippsn_20200221
- Основні положення проекту адміністративного процесуального кодексу України. URL : https://minjust.gov.ua/m/str_4831 Джафарова, М. В. Принципи адміністративного процесуального права у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект. URL : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5244>

ТЕМА 3.

УЧАСНИКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Лекція

Зміст:

1. Поняття суб'єктів адміністративного процесу та їх система.
2. Індивідуальні та колективні суб'єкти адміністративного процесу.
3. Громадяни як суб'єкти адміністративного процесу.
4. Суб'єкти адміністративно – процесуальної діяльності: державні органи уповноважені розглядати адміністративні справи.
5. Вплив парадигми інформатизації суспільства на права та обов'язки суб'єктів адміністративного процесу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

ТЕМА: Учасники адміністративного процесу: проблеми теорії та практики

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Поняття суб'єктів адміністративного процесу та їх система.
2. Індивідуальні та колективні суб'єкти адміністративного процесу.
3. Громадяни як суб'єкти адміністративного процесу.
4. Суб'єкти адміністративно – процесуальної діяльності: державні органи уповноважені розглядати адміністративні справи.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

Завдання для самостійної роботи :

1. Дайте визначення поняття «суб'єкти адміністративного процесу».
2. Визначте осіб, які розглядають і вирішують адміністративні справи.
3. Основні тенденції трансформації правового статусу осіб, які розглядають і вирішують адміністративні справи.
4. Сучасне розуміння системи осіб, які сприяють захисту в адміністративному процесі особистих прав й законних інтересів.
5. Які основні тенденції трансформації правового статусу осіб, які представляють і захищають інтереси інших осіб, Вам відомі?
6. Зазначте систему осіб, які сприяють адміністративним провадженням.

III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Вивчення цієї теми повинно, перш за все, ґрунтуватися на розумінні поняття «суб'єкти адміністративного процесу».

Аспіранти повинні усвідомлювати, що адміністративно-процесуальне право характеризується різноманітністю суб'єктів адміністративного процесу: юридичні і фізичні особи; виконавчо-розпорядчі органи держави і місцевого самоврядування; адміністрації підприємств, закладів, організацій і громадські організації; політичні партії; об'єднання громадян тощо. Під час розгляду питання по темі необхідно знати, що для таких суб'єктів характерна наявність такого елементу як правосуб'єктність – це поєднання правоздатності та дієздатності суб'єкта. Є потреба у розумінні того, що набуття суб'єктами процесу адміністративно-процесуальної дієздатності відбувається за окремими сценаріями.

Аспіранти повинні знати та наводити приклади класифікації суб'єктів адміністративно-процесуального права. Необхідно зупинитися на різноманітних видах суб'єктів адміністративно-процесуального права, наприклад, за характером процесуального статусу всіх суб'єктів: 1) суб'єкти, що вирішують справу (лідуючі суб'єкти); 2) суб'єкти, відносно яких

вирішується справа (зацікавлені суб'єкти); 3) допоміжні учасники процесу (допоміжні суб'єкти) та інші.

Особливу увагу слід приділити поняттю «лідуючі суб'єкти», і знати, що головною рисою даної групи є наявність у суб'єкта закріпленої компетенції на вирішення адміністративної справи та прийняття рішення відносно іншої сторони процесу, в тому числі, застосування заходів адміністративного примусу.

Розуміння сутності сучасних концепцій трансформації правового статусу осіб, які представляють і захищають інтереси інших осіб дозволяє визначити вектори модернізації правового статусу таких осіб.

Для більш чіткого розуміння сутності категорії «суб'єкти адміністративного процесу» аспіранти повинні чітко уявляти різницю між поняттями «суб'єкти адміністративного процесу» та «учасники адміністративного процесу». Для закріплення теми є потреба у наведенні прикладів трансформації повноважень Одеської міської ради у площині децентралізації державної влади у сфері освіти, охорони здоров'я, містобудування.

ДЖЕРЕЛА, РЕКОМЕНДОВАНІ ДО ЗАНЯТТЯ:

- *Георгієвський Ю.В. Адміністративний процес: відеолекція. URL : https://www.youtube.com/watch?v=uEfR_z96Yz8*
- *Писаренко Н.Б. Суб'єкти адміністративного судочинства: суд_лекція URL : <https://www.youtube.com/watch?v=Ghutw6t9-eY>*
- *Бурбика М. М. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник /М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми : Сумський державний університет, 2019. 108 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/72609/1/Burbyka_administratyvnyi.pdf*
- *Стукаленко О.В. (Гаран О.В.). Нотатки до розуміння категорії «Механізм правового регулювання». Правова держава. 2017. Вип.26. С.20-25.*
- *Желтобрюх І.Л. Розсуд в податковому правозастосуванні: дис. ... канд. юрид. наук / І.Л. Желтобрюх; Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана». К., 2016. 199 с.*
- *Мартьянова Т.С. Розсуд суб'єктів правозастосовної діяльності: дис. ... канд. юрид. наук; Національний університет «Львівська політехніка».Л., 2013. 217 с.*
- *Леськов П. Верховенство права чи дискреційні повноваження чиновника? / П. Леськов // Авторський блог адвоката Петра Леськова на ЛІГА.net. 04.02.2015 : URL : <https://blog.liga.net/user/pleskov/article/17013>*

- Ільницький О. Обрання способу судового захисту у справах із використанням дискреційних повноважень суб'єктами публічної адміністрації // Підприємництво, господарство і право. 2017. № 4. С. 108–113, С. 111.
- Омелян В.О. Причини та підстави застосування адміністративного розсуду в діяльності публічної адміністрації. Правова позиція. 2017. № 1 (18). С. 174–182. С. 175.
- Смокович М.І. Адміністративний процес України: теорія і практика. Підручник. За заг. ред. д.ю.н., проф. Бевзенка В.М. Київ, 2020, 1346 с.
- Бандурка, О. М. Адміністративний процес України: монографія. Харків: ХНУВС - Майдан, 2019. 422 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7669>
- Ковалів М. В., Гаврильців М. Т., Стахура І. Б. Адміністративне судочинство: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. 596 с. URL: <http://dcmaup.com.ua/assets/files/administrativne-sudochinstvo.pdf>
- Разметаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини : навчальний посібник Видавництво «ФОРМ-Голембовська О.О.», 2018. 384 с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/phd_1_copy.pdf
- Корнієнко М. В. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод як джерело адміністративного права. Право і суспільство, 2020. № 3. С. 153-158 URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/3_2020/25.pdf
- Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
- Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.
- Середа В. В., Назар Ю. С., Костовська К. М. Адміністративне право України (у схемах): навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 300 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/341/1/Адміністративне%20право%20в%20схема>
- Сало А. Б. Співвідповідач у адміністративному процесі (процесуальна співучасть): дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Національний університет «Львівська політехніка», Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2020 <https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/radaphd/7750/disertaciyna-robota-na-zdobuttya-naukovogo-stupenya-doktora-filosofii.pdf>

ТЕМА 4.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Лекція

Зміст:

0 Судова реформа: проблеми теорії та практики.

1 Законодавство про адміністративне судочинство: проблеми кодифікації.

2 Проблема забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві та шляхи їх вирішення.

3 Актуальні питання юрисдикції адміністративних судів із урахуванням практики Верховного Суду та ЄСПЛ.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

ТЕМА: Актуальні проблеми адміністративного судочинства в сучасних умовах

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ:

1. Судова реформа: проблеми теорії та практики.

2. Законодавство про адміністративне судочинство: проблеми кодифікації.

3. Проблема забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві та шляхи їх вирішення.

4. Актуальні питання юрисдикції адміністративних судів із урахуванням практики Верховного Суду та ЄСПЛ.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

III. ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання №1.

Підприємець П. Ясен звернувся з адміністративним позовом до заступника голови Державної фіскальної служби України про визнання незаконними його дій, покладення на нього обов'язку спростувати недостовірну інформацію та відшкодувати моральну шкоду. За словами П.Ясена, відповідач під час прес-конференції заявив, що «суб'єкт підприємницької діяльності П.Ясен не сплатив до державного бюджету 8 мільйонів гривень податків, ухиляється від їх сплати, чим вчинив злочин, що карається згідно з Кримінальним кодексом». Під час розгляду справи адміністративний суд відмовив у задоволенні клопотання позивача про ведення фіксації судового процесу технічними засобами, заборонив йому самому вести аудіозапис ходу судового засідання на диктофон. Суд першому надав слово для пояснень представникові відповідача, який наполіг на тому, що справу не можна розглядати за правилами адміністративного судочинства, оскільки виник

суто цивільний спір. Погодившись з позицією відповідача, суд, не виходячи до нарадчої кімнати, постановив усну ухвалу про залишення заяви без розгляду, пообіцявши направити її текст сторонам поштою через день-два.

- Чи допустив суд порушення принципів адміністративного судочинства? Як що да, то які? Відповідь обґрунтуйте.
- У чому різниця між поняттями «адміністративна юстиція» та «адміністративне судочинство»?
- Які моделі адміністративної юстиції існують в світі? Яка модель адміністративної юстиції в Україні?
- У чому завдання адміністративного судочинства?
- Чим відрізняється завдання адміністративного судочинства від завдань інших видів судочинства?

Завдання №2.

Фізична особа звернулась із позовом до районного відділу Управління Міністерства внутрішніх справ України у Одеській області про визнання протиправним повідомлення про відмову в порушенні кримінальної справи.

- У порядку якого виду судочинства має розглядатись цей позов?

Завдання №3.

Фізична особа оскаржила протокол засідання конкурсної комісії Заставнівської районної державної адміністрації по наданню згоди на розробку проектів відведення земельних ділянок, їх вибору та обстеження.

- Чи є ця комісія суб'єктом владних повноважень та чи може її протокол бути предметом оскарження у порядку адміністративного судочинства?

Завдання №4.

Рішенням міського суду задоволено позов М. до обласного управління Пенсійного фонду України про зобов'язання провести нарахування та виплату підвищення до пенсії особі, яка визнана дитиною війни.

Відповідач рішення суду оскаржив в апеляційному порядку. Суд апеляційної інстанції, дослідивши матеріали справи, дійшов висновку, що позов пред'явлений до неналежного відповідача.

Колегія суддів апеляційного суду ухвалила рішення про заміну неналежного відповідача. Позивач із таким рішенням суду погодився. Розгляд справи суд апеляційної інстанції розпочав спочатку.

- Проаналізуйте ситуацію.
- Чи є правильними дії апеляційного суду?
- Які правові наслідки заміни неналежного відповідача зі згоди позивача? Відповіді обґрунтуйте.

Завдання для самостійної роботи:

1. В чому на Вашу думку, сутність Концепції судово-правової реформи в Україні?
2. Назвіть основні завдання судової реформи
3. Розгрійте вплив Концепції адміністративної реформи в Україні на зміну парадигми розвитку адміністративного судочинства.
4. Проаналізуйте і розкрийте сутність процесуальної складової основних принципів адміністративного судочинства. Відповідь обґрунтуйте.
5. Зазначте основні новели щодо процесуального статусу суб'єктів адміністративного судочинства.
6. Розкрийте основні концепції розвитку системи адміністративних судів в Україні.
7. Наведіть приклад рішення Європейський суд з прав людини, коли держава має право встановлювати певні обмеження.
8. Зазначте особливості розгляду окремих видів адміністративних справ: щодо оскарження рішень суб'єктів владних повноважень; щодо зарахування, проходження, звільнення з публічної служби; щодо оскарження рішень про притягнення до адміністративної відповідальності із.

IV. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Вивчення цієї теми повинно, перш за все, ґрунтуватися на понятті, сутності, призначенні судово-правової реформи в Україні. Для цього необхідно знати основні положення Концепції адміністративної реформи в Україні та розуміти її вплив розвиток адміністративного судочинства. Аспірант повинен зрозуміти, що реформування системи судоустрою, як процес розвитку судової влади в Україні, ґрунтується на концептах правової реформи та реформування, концептах судової влади та системи судоустрою та розумінні їх сутності, змісту й ролі у процесі розвитку правової державності. Для більш глибокого розуміння сутності судової реформи необхідно акцентувати увагу на розмежуванні поняття «судова реформа», «реформа судової системи», «реформа судоустрою». Так, судова реформа спрямована на створення та розвиток судової влади як незалежної, самостійної гілки влади у системі поділу державної влади. На відміну від неї, реформа системи судоустрою спрямована на створення ефективної моделі судоустрою як злагодженої структурованої системи у сфері судової влади. При вивченні даного питання, аспірант повинен для себе відзначити, що змістом реформування системи судоустрою є: передумови її проведення – неефективність системи судоустрою та процеси політико-правових перетворень у суспільстві та державі; мета – створення ефективної моделі системи судоустрою як результату сталого розвитку судової влади; суб'єкт, який співпадає з суб'єктом проведення правової реформи у державі та суспільстві, – органи державної влади, зі залученням громадськості; об'єкт –

позитивне право, виражене у системі нормативно-правових актів, що регулюють формування, функціонування системи судів та забезпечують єдність системи судоустрою, правосвідомість суддівського корпусу та судова практика; комплекс організаційно-правових засобів: а) організаційні заходи – створення концепції реформи, розробка механізму її проведення та впровадження, кадрове оновлення суддівського корпусу; б) правові заходи – це нормотворення, розвиток правосвідомості суддівського корпусу.

При вивченні питання пов'язаного з проблемами забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві та шляхами вирішення цих протирічч, потрібно звернути увагу на основні проблеми: недосконала предметна та територіальна юрисдикція адміністративних судів; висока ставка судового збору; надання якісної первинної та вторинної правової допомоги; дотримання строків в адміністративному судочинстві; перевищене навантаження на суддів та інші.

Особливу увагу слід приділити питанню щодо розкриття сутності процесуальної складової основних принципів адміністративного судочинства та необхідно чітко знати основні новели щодо процесуального статусу суб'єктів адміністративного судочинства із урахуванням судової практики ЄСПЛ й Верховного Суду.

ДЖЕРЕЛА, РЕКОМЕНДОВАНІ ДО ЗАНЯТТЯ:

- Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996, №30, Ст. 141. URL : <http://www.rada.gov.ua>
- Правові позиції Верховного Суду. URL: <https://www.6aas.gov.ua/ua/>
- Савранчук Л. Л., Проблеми забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві. . URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2019/37.pdf
- Судова реформа: як громадяни можуть зробити її успішною / [Р. Куйбіда, О. Лебедь, Р. Ліхачов, О. Трубенкова]; за заг. ред. Р. Куйбіда. К.: ФОП Москаленко О.М., 2018. 62 с. URL : http://185.65.244.102/img/books/files/1530537879posibn_rk.pdf
- Крусян Р. Доктринальні основи реформування системи судоустрою України у контексті теорії правової реформи. URL : mal.com/wp-content/uploads/issues/2017-4/pdfs/4-roman-krusian-doktrynalni-osnovy-reformuvannia-sistemy-sudoustroiu-ukrainy-konteksti-teorii-pravovoi.pdf
- Савранчук Л. Л. Проблеми забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві. URL : http://apnl.dnu.in.ua/1_2019/37.pdf
- Тильчик В. В. Розвиток та динаміка процесуальної форми вирішення адміністративними судами спорів у сфері публічно-правових відносин. URL : http://apnl.dnu.in.ua/5_2019/29.pdf

- *Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. [текст]./ За заг. ред. Петкова С.В. К.: «Центр учбової літератури, 2016. 384с (Стукаленко О.В. належать 23с.*
- *Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. Відомості Верховної Ради України, № 35-36,37, Ст. 446.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>*
- *Про доступ до судових рішень (англ. On Access to Judicial Decisions) : Закон України від 22.12.2005 № 3262-IV. Відомості Верховної Ради України, 2006, №15, Ст. 128. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3262-15>.*
- *Про судоустрій і статус суддів від 02.06.2016 № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради, 2016, № 31, Ст.545. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.*
- *Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" у зв'язку з прийняттям Закону України "Про Вищий антикорупційний суд" : Закон України від 12. 07. 2018 № 2509-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1458170/page2>.*
- *Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.0.2015 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.*
- *Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VII//Відомості Верховної Ради, 2017, № 48, ст.436. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>*

Навчальна та наукова література:

- *Кодекс адміністративного судочинства України. Аналіз судової практики./За ред. О.П.Пасенюка. К.: Істина, 2012. 360с.*
- *Смокович М.І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судової юрисдикції: монографія.К.:ЮрінкомІнтер,2012,304 с.*
- *Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий. Одеса : Фенікс, 2014, 342с.*
- *Адміністративне судочинство: навчальний посібник / І.М.Балакарева, І.В.Бойко, Я.С. Зелінська та інші.; за аг.ред. Н.Б.Писаренко. Х.: Право, 2016,312 с.*
- *Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ,*

2017. 92 с. URL : <http://www.nsj.gov.ua/files/1506325057general%20students-p.pdf>

- *Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.*

- *Особливості застосування норм процесуального права під час розгляду адміністративних справ, пов'язаних з виборчим процесом 2018. URL : <https://baas.gov.ua/images/pdf/bookv.pdf>*

- *Гаран О.В. Науковий коментар статей 93-103³; ст.149-154;167-172² Кодексу України про адміністративні правопорушення. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення/за аг. ред.. С.В.Петкова.Київ:Юрінком Інтер,2020.792с. (Гаран О.В.належить - ст.93-103-3 -С.191-216; Ст.149--154 -С.303-314;Ст.167-172-2- С.420-428).*

- *Гаран О.В. Меседж щодо юрисдикції адміністративних судів. Міжнародна науково-практична конференція : імперативи розвитку громадянського суспільства у забезпеченні національної конкурентоспроможності (Батумі, Грузія, 13-14.12 2018 року). С.328-330.*

- *Haran O. Electronic evidence in the administrative process of Ukraine: notion and signs /O. Haran, O.Plekhanova. Sustainable development under the conditions of European integration: collective monograph/[editorial board Darko Bele, Lidija Weis, Nevenka Maher] /.Ljubliana, Slovenia: VŠPV, Visoka šola za poslovnine vede = Ljubliana school of Business, 2019. P. I. P. 103 -115. URL : https://www.vspv.si/uploads/visoka_sola/datoteke/part_i_ljubljana_school_of_business_nuk_2019_1.pdf*

- *Гаран О. В. Спеціальні ознаки електронних доказів у площині когнітивного консонансу.Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство. 2019. Том 24. Вып. 1(34). С.125-136.*

- *Гаран О.В. Застосування електронних доказів – перспективний напрямок розвитку інституту доказів в адміністративному судочинстві. Проблемні аспекти функціонування фінансової системи України в умовах дестабілізаційних процесів: матеріали VI Всеукр. міжвузівської наук.-практ. конф., (Одеса, 14 трав. 2019 р.). Одеса, ОТЕІ КНТЕУ, 2019. С.125-128. URL : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/26198>*

- *Бурбика М. М. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник /М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми : Сумський державний університет, 2019. 108 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/72609/1/Burbyka_administratyvnyi.pdf*

- *Смокович М.І. Адміністративний процес України: теорія і практика. Підручник. За заг.ред.д.ю.н., проф. Бевзенка В.М. Київ,2020,1346 с.*

- Гаран О. В. Квінтесенція розуміння « право на судовий захист». *Правова держава*. 2021. № 41. С. 9-15.

ТЕМА 5.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

Лекція

Зміст:

1. Концептуальні засади розвитку адміністративно-деліктного законодавства
2. Актуальні питання щодо поняття, принципів, ознак провадження у справах про адміністративні правопорушення: проблеми теорії та практики.
3. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення: нове бачення.
4. Особливості застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення під впливом сучасних вимог.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ТЕМА: Проблеми правового регулювання адміністративно-деліктних проваджень.

I. РОЗГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ.

1. Концептуальні засади розвитку адміністративно-деліктного законодавства
2. Актуальні питання щодо поняття, принципів, ознак провадження у справах про адміністративні правопорушення: проблеми теорії та практики.
3. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення: нове бачення.
4. Особливості застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення під впливом сучасних вимог.

II. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвіть недоліки чи переваги «німецької» моделі реформа адміністративно-деліктного законодавства
2. Назвіть недоліки чи переваги «французької» моделі реформа адміністративно-деліктного законодавства
3. Сучасні підходи до визначення поняття «адміністративного провадження у справах про адміністративні правопорушення».

4. Визначте основні принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення.
5. Зазначте особливі риси провадження у справах про адміністративні правопорушення.
6. Визначте процесуальні особливості застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.
7. Що таке вчення про склад адміністративного проступку і які проблеми сьогодні існують у цій сфері?
8. Що таке адміністративний проступок і як він співвідноситься з кримінальним проступком та злочином?
9. Які види юридичної відповідальності регулюються нормами адміністративного права і чому так сталося?
10. Які органи (посадові особи) вправі розглядати справи про адміністративні правопорушення?
11. Які шляхи Ви бачите для спрощення розгалуженої системи суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності?
12. Запропонуйте власні аргументи щодо спрощення чи ускладнення порядку притягнення осіб до адміністративної відповідальності? Адже спрощення такої процедури може привести до накладення адміністративних стягнень без доказової бази, а ускладнення – до затягування процедури.

III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Вивчення цієї теми повинно, перш за все, ґрунтуватися на розумінні, що інститут адміністративної відповідальності є сьогодні дієвим правовим інструментом у боротьбі з протиправними проявами – адміністративними правопорушеннями, вимагає уваги і подальшого вдосконалення. Для більш глибокого розуміння сутності проблеми правового регулювання адміністративно-деліктних проваджень необхідно акцентувати увагу на те, що сьогодні є дві основні тенденції розвитку зазначеного інституту - від повної ліквідації цього правового інституту адміністративного права (з подальшою передачею його у сферу кримінального права), так і до залишення цього інституту в системі адміністративного права без істотних змін. Така невизначеність негативно впливає на якість досліджень у сфері адміністративно-деліктного права і на ефективність діяльності органів адміністративної юрисдикції. Аспіранти повинні усвідомлювати, що існують ряд моделей реформи адміністративно-деліктного законодавства: «німецька» та «французька».

Потрібно виокремити недоліки та переваги цих моделей реформування адміністративно-деліктного законодавства.

При вивченні питання щодо адміністративно-деліктного законодавства аспірант повинен для себе відзначити проблемні питання, які потребують

негайного вирішення у сфері використання процесуальних норм адміністративно-деліктного законодавства. Викликами сьогодення є : перегляд основоположних категорій адміністративно-деліктного права із урахуванням європейського вектору розвитку національного законодавства; уточнення системи учасників провадження у справах про адміністративних правопорушень та визначення їх адміністративно-процесуального статусу; удосконалення порядку та особливості виконання стягнень, таких як конфіскація предмета, арешт з утриманням та штрафні бали; чітке визначення порядку і вимоги складання адміністративно-процесуальних документів та інші.

Особливої уваги потребує питання щодо процесуальних особливостей застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

ДЖЕРЕЛА, РЕКОМЕНДОВАНІ ДО ЗАНЯТТЯ:

- *Провадження в справах про адміністративні правопорушення : лекція доцента Ольги Миколаївни Соловйової 17 мар. 2020 г.* URL : <https://www.youtube.com/watch?v=LLDg1HL0vaU>
- *Божок Дмитро про адміністративні правопорушення (23 11. 2018 р).* URL : <https://www.youtube.com/watch?v=IKTdUqa0q-Y>
- *Бурбика М. М. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник /М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми : Сумський державний університет, 2019. 108 с.* URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/72609/1/Burbyka_administratyvnyi.pdf
- *Миколенко О.М. Функції адміністративно-деліктного права: теорія і практика: монографія. Одеса: Фенікс, 2018. 420 с.*
- *Миколенко О.М. Функції адміністративно-деліктного права (теоретико-правовий аспект).* URL : http://phd.znu.edu.ua/page//aref/07_2018/Mykolenko-aref.pdf
- *Миколенко О.М. Адміністративно-деліктне право України: проблеми сьогодення та перспективи розвитку. Правова держава. 2017. № 27. С. 55-59.* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ Prav_2017_27_11
- *Комзюк А.Т. Адміністративно-деліктне право: деякі актуальні проблеми формування.* URL : http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9391/Administratyvno_deliktne%20pravo_%20deiaki%20aktualni%20problemy%20formuvannia_Komziuk_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- *Ткаля О.В. Височин Д.О. щодо окремих проблем адміністративно-деліктного права в Україні* URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12711/Ткаля%20%20О.%20В.%20Щ>

одо%20окремих%20проблем%20адміністративно-
деліктного%20права%20в%20Україні.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Шульга Є.В. Правове регулювання адміністративно-деліктних відносин: зарубіжний досвід. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 5. С. 133-137. URL: http://apnl.dnu.in.ua/5_2017/33.pdf
- Панасюк Оксана. Перегляд основоположних категорій адміністративно-деліктного права України. URL : <http://pdp-journal.kiev.ua/archive/2020/10/25.pdf>
- Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 24 березня 2017 року). Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. 212 с. <http://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/1696/document.pdf>
- Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Вид. 3-тє. Київ : Акад. адмін.-правових наук, 2020. 466 с.
- Мельник Р. С. Реформування системи адміністративного права як передумова його кодифікації. Журнал східноєвропейського права. 2013. № 1. С. 1–5. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2013/12/4ddc84_d50efc1ad58b4454963bd9e3a5c551bd.pdf (дата звернення: 15.09.2020).
- Комарницька І., Інститут адміністративної відповідальності: проблеми та перспективи розвитку <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/aug/17876/28.pdf>
- Комзюк А. Т. Деякі проблеми реалізації принципів адміністративної відповідальності публічних службовців. Публічна служба і адміністративне судочинство: здобутки і виклики : зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5–6 лип. 2018 р.). Київ : Дакор, 2018. С. 180–183.
- Гусаров С. М, Комзюк А. Т., Салманова О. Ю. Деякі актуальні проблеми реформування інституту адміністративної відповідальності. Форум права. 2017. № 5. С. 112–119. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_17.pdf (дата звернення: 15.04.2020).
- Крапивин Є. Гармонізація законодавства про адміністративну відповідальність із стандартами ЄС та практикою ЄСПЛ, http://umdppl.info/police-experts.info/2017/04/03/theses_admin-_discussion/
- Рекомендація Rec(2004)5 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо перевірки законопроектів, існуючих законів та адміністративної практики на відповідність стандартам, викладеним в Європейській конвенції з прав людини, ухвалена на 114-й сесії Комітету міністрів від 12 травня 2004 року http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_574
- CASE OF KARELIN v. RUSSIA / HUDOC. URL : [27](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{“itemid”:[“001-166737”]}>http://hudoc.echr.coe.int/eng#{“itemid”:[“001-166737”]}</div><div data-bbox=)

- Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Гуренка проти України» від 8 квітня 2010 р. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. 2011. № 3. С. 191–201.
- Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Корнєв і Карпенко проти України» від 21 жовтня 2010 р. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. 2011. № 4. С. 87–106.
- Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Веренцов проти України» від 11 квітня 2013 р. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. 2013 № 3. С. 73–104.
- Миколенко О.І. Адміністративна відповідальність посадових осіб за порушення виборчого законодавства. Навч. посіб. [За заг. ред. С.В. Петкова.] / О.І. Миколенко, О.В. Стукаленко, В.А. Стукаленко. Кіровоград : Полімед Сервіс, 2014. 170с.
- Стукаленко О. В. Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі : монографія К.: Центр учбової літератури, 2016. 376 с.
- Стукаленко О.В. Актуальні питання адміністративної відповідальності в сфері будівельної діяльності. Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Запорізький національний університет». 2016. №2. С.210.-212.: URL : <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=51>
- Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Швидка проти України» від 30 жовтня 2014 р. .Офіц. вісн. України. 2015. № 22. Ст. 625.
- Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» (справа про строки адміністративного затримання). Справа № 1-28/2011. URL :: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-11/print1454405809073231>.
- Сидельніков О.Д., Кисилевич О.В. Зарубіжний досвід законодавчого регулювання адміністративної відповідальності. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/21.pdf>
- Гаран О.В. Науковий коментар статей 93-103³; ст.149-154;167-172² Кодексу України про адміністративні правопорушення. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення/за аг. ред. С.В.Петкова.Київ:Юрінком Інтер,2020.792с. (автору належать коментарі ст.93-103-3 (С.191-216) ; Ст.149--154 (-С.303-314);Ст.167-172-2(С.420-428).
- Комзюк А.Т. Адміністративно-деліктне право: деякі актуальні проблеми формування. URL : : http: // dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9391/Administrativno_delikt

ne%20pravo_%20deiaki%20aktualni%20problemy%20formuvannia_Komziuk_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

• Колпаков В. К. *Адміністративно-деліктний правовий феномен : монографія.* Київ : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.

• Серета В. В., Назар Ю. С., Костовська К. М. *Адміністративне право України (у схемах та коментарях): навчальний посібник.* Львів: ЛьвДУВС, 2016. 300 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/341/1/Адміністративне%20право%20в%20схема>

• Разметаєва Ю. С. *Доктрина та практика захисту прав людини : навчальний посібник* Видавництво «ФОРМ Голембовська О.О.», 2018. 384с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/phd_1_copy.pdf

• Фулей Т.І. *Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів.* 2-ге вид. випр., допов. К., 2015. 128 с. http://www.nsj.gov.ua/files/1444201141Посібник_адмін_TF_130815.pdf

ТЕМА 6.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Лекція

Зміст:

1. Загальні засади надання адміністративних послуг.
2. Стандарти надання адміністративних послуг: нове бачення.
3. Європейський досвід надання адміністративних послуг.
4. Електронні послуги - перспективний напрямок у розвитку адміністративних послуг.
5. Проблеми надання адміністративних послуг в Україні та шляхи їх вирішення.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте основні наукові підходи до розуміння поняття «адміністративна послуга»
2. Назвіть сучасні ознаки адміністративної послуги.
3. Концептуальні підходи до класифікації адміністративних послуг.
4. Назвіть сучасні стандарти надання адміністративних послуг та розкрийте їх сутність.
5. Наведіть 4 приклади проблем в організації забезпечення надання адміністративних послуг в Україні.

6. Назвіть основні вектори трансформації адміністративних послуг через призму Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Вивчення цієї теми повинно, перш за все, ґрунтуватися на вивченні поняття «адміністративна послуга». Адміністративні послуги - це публічні послуги, що надаються органами виконавчої влади, виконавчими органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами, і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень. Потребує уваги питання щодо ознак адміністративних послуг, а саме: 1) Адміністративні послуги надаються лише за безпосередньою ініціативою (заявою) осіб, незалежно від самої форми заяви особи (усна чи письмова) та порядку її отримання органом влади; 2) Необхідність і можливість отримання конкретної адміністративної послуги передбачена законом; 3) Закон наділяє повноваженнями щодо надання кожної адміністративної послуги відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування. Потребує усвідомлення позиція, що за загальним правилом, за конкретною адміністративною послугою можна звернутися лише до певного (тільки одного) органу влади, визначеного законом, на відміну від інших видів звернень, які можуть бути розглянуті та вирішені більш широким колом суб'єктів; 4) для отримання адміністративних послуг особам необхідно виконати певні вимоги, які встановлені законом; 5) Адміністративна послуга має кінцеву форму індивідуального адміністративного акта, в якому вказано його адресат (свідоцтво, ліцензія тощо).

Аспірантам необхідно знати, що адміністративні послуги повинні відповідати критеріям стандартів якості їх надання. Під стандартами якості адміністративних послуг слід розуміти, мінімальні вимоги щодо надання адміністративної послуги, що їх повинен забезпечити адміністративний орган, а також критерії, за допомогою яких можна оцінити, наскільки споживач адміністративної послуги буде задоволений її наданням. До критеріїв оцінки рівня надання адміністративної послуги відносять: результативність; простота; строковість, оперативність та своєчасність; зручність; чутливість; відкритість; рівність.

Особливу увагу необхідно приділити вадам об'єктивного та суб'єктивного характеру. Окремі вади мають легітимізований характер, зокрема: 1) адміністративні органи розпорошені територіально, тож їх відвідування вимагає від осіб затрати зусиль та ресурсів; 2) існування обмежень щодо днів та годин прийому громадян; 3) відсутня достатня інформація про порядок отримання послуг; 4) строки, встановлені для надання деяких послуг, є необґрунтовано тривалими; 5) наявне суперечливе правове регулювання, особливо на місцевому рівні; 6) поширене фактичне примушування

приватних осіб до отримання супутніх платних послуг (наприклад, ксерокопіювання, консультування тощо) та оформлення відносин через «договори».

Здовувачам необхідно звернути увагу на питанні щодо платності та безплатності надання адміністративних послуг. Концепція адміністративної реформи України, затверджена Указом Президента України від 22 липня 1998 р., встановила безоплатний стандарт адміністративних послуг. У той самий час передбачалася можливість отримання платних адміністративних послуг на розсуд суб'єкта. Разом із тим, сучасне бачення розвитку адміністративних послуг спрямоване на розвиток платних адміністративних послуг. Активно запроваджується позиція, що безоплатними повинні бути виключно послуги: 1) у справах державного пенсійного та соціального забезпечення; 2) у справах, які безпосередньо стосуються реалізації основних прав і свобод людини.

Крім того, передбачається, що безоплатними можуть бути послуги у випадках, коли розмір плати настільки дрібний, що плата не виправдовує витрат, пов'язаних з її стягненням.

Зауважується, що адміністративні послуги повинні бути платними, тому що:

1. це справедливо, адже одні особи не звертаються за певними послугами жодного разу в житті, а інші - регулярно;
2. це може запобігати корупції, адже «безкоштовна невизначеність» змушує шукати шляхи для позазаконної визначеності;
3. плата за послуги може бути дієвим інструментом для мотивації службовців надавати послуги якісно, коли від цих коштів залежатиме фінансування відповідного адміністративного органу та преміювання службовців (Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80#Text>).

З цього приводу треба зазначити, що встановлення справедливої чіткої плати за адміністративні послуги може запобігти корупції, адже «безкоштовна невизначеність» часто змушує шукати шляхів до визначеності, але не завжди законної. Крім того, плата за послуги може бути дієвим інструментом для мотивації службовців у наданні послуг якісно, особливо у випадку, коли від цих коштів прямо залежатиме фінансування відповідного адміністративного органу та преміювання службовців.

Окремі адміністративні послуги повинні бути безоплатними для особи (у справах державного пенсійного та соціального забезпечення), але зробити переважну більшість адміністративних послуг безоплатними для користувачів сьогодні не наважуються навіть економічно розвинені держави.

Проблема платності послуг вимагає впорядкування, адже за одні послуги стягується державне мито, за інші — податкові збори чи інші форми платежів (збір за реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності).

Політика цін і тарифів на адміністративні послуги не повинна суперечити ст. 3 Закону України «Про ціни і ціноутворення». Якщо держава визначає, що фінансування певних адміністративних послуг буде здійснюватися лише за рахунок бюджетів, а інших адміністративних послуг — за рахунок утримання плати з отримувача таких послуг, то має бути чіткий та зрозумілий критерій — які адміністративні послуги мають бути безоплатними, а які мають бути безумовно оплатними, чи частково оплатними. Якщо проаналізувати структуру органів, бюджетних установ та організацій, які мають право надавати платні послуги, то виявляється не досить прозорий принцип закріплення цього права, іноді це є елементарним залученням додаткових джерел фінансування своєї діяльності. Така практика є загальноприйнятим явищем у зарубіжних країнах, але там подолано інституційні та інші бар'єри на шляху до одержання дозволу на часткове самофінансування і мають місце позитивні результати роботи.

Визначаючи розмір плати за послуги, слід також враховувати недопустимість обмеження реалізації прав і свобод громадян через надмірну плату за адміністративні послуги. Необхідно пам'ятати, що органи влади утримуються на гроші платників податків і було б цинічно перетворювати державу на комерційне підприємство.

Під час вивчення теми, потребує усвідомлення теза, що для покращення якості надання адміністративних послуг необхідно: 1) розмежувати в системі органів виконавчої влади органи, які займаються виробленням політики, і органи, які займаються поточним адмініструванням; 2) мінімізувати перелік адміністративних послуг, залишивши в ньому лише ті послуги, які дійсно є важливими для публічних інтересів; 3) максимально децентралізувати надання адміністративних послуг; 4) докладно регламентувати процедуру надання адміністративних послуг; 5) створити такі умови, щоб суб'єкти, які надають адміністративні послуги в питанні внутрішньої організації діяльності, могли діяти за принципами приватного сектора; 6) виробити стандарти надання адміністративних послуг на основі стандартів аналогічних послуг у приватному секторі.

Для більш глибокого розуміння сутності проблеми правового регулювання адміністративних послуг необхідно акцентувати увагу на їх класифікації. Аспіранти повинні знати та наводити приклади класифікації адміністративних послуг за критеріями їхнього розподілу, а саме, залежно від: змісту адміністративної діяльності; рівня встановлення повноважень щодо надання адміністративних послуг та правового регулювання процедури їх надання; форми їх реалізації; предмета (характеру) питань, за розв'язанням

яких звертаються особи до адміністративних органів; оплати (безоплатності); суб'єкта, що надає адміністративні послуги.

Необхідно звернути увагу на організаційне забезпечення надання адміністративних послуг і усвідомити, що найважливішим завданням реформи та впровадження доктрини послуг є зміна ставлення влади до особи.

При вивченні питання пов'язаного з осмисленням та використанням європейського досвіду надання адміністративних, потрібно звернути увагу на класифікацію основних європейських принципів адміністративного права, які використовуються у сфері взаємодії органів публічної адміністрації з громадянами, закріплена у посібнику Ради Європи «Адміністрація та Ви» (1996 р.). Дана класифікація передбачає використання двох основних груп принципів взаємовідносин між органами публічної адміністрації і громадянами, а саме: 1) матеріальні принципи, серед яких виділено 7 основних (законності, рівності перед законом, відповідності статутним цілям, пропорційності, об'єктивності та безсторонності; захисту довіри до закону та законодавчо закріплених прав, відповідальності); 2) процедурні принципи, до яких віднесено 6 основних (принцип доступу до державних (публічних) послуг, право бути почутим, право на представництво та допомогу, розумного строку (терміну), повідомлення, пояснення причин та визначення засобів захисту прав і апеляцій, виконання адміністративних рішень).

Аналіз досвіду європейських країн у сфері надання адміністративних послуг населенню дозволяє визначити органи, які переважно надають ці послуги – це органи місцевого самоврядування і у більшості країн ЄС ефективно діють кодифіковані акти (наприклад, в Естонії існують закони про адміністративну процедуру, в Австрійській Республіці – Загальний закон «Про адміністративну процедуру», в Польщі – Кодекс адміністративного провадження)

ДЖЕРЕЛА, РЕКОМЕНДОВАНІ ДО ЗАНЯТТЯ:

- *Адміністративні послуги.* URL : https://arm.naiaiu.kiev.ua/books/adm_pravo_zch/nm/lec9.html
- *Адміністративні послуги.* URL : https://arm.naiaiu.kiev.ua/books/adm_pravo_zch/nm/diagram9.html
- *Адміністративні послуги.* URL : <https://krozero.mk.gov.ua/ua/administrative/>
- *Роз'яснення Мінрегіону щодо стандартів доступності та якості послуг.* URL : <https://www.auc.org.ua/novyna/rozyasnennya-minregionu-shchodo-standartiv-dostupnosti-ta-yakosti-poslug>
- *Тимошук В.П. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України /[автор-упорядник В.П. Тимошук]. Київ : Факт, 2003.496с.*

- Тимченко Л. М. Євроінтеграційні напрями вдосконалення системи надання адміністративних послуг. URL : <http://legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/4/12.pdf>
- Administration and You. Principles of Administrative Law Concerning the Relations Between Administrative Authorities and Private Persons. A Handbook. Council of Europe, Directorate of Legal Affairs, Strasbourg, 1996, P. 72–80. URL: [http : // www.csr.ru/ upload/editor files/ file0025.pdf](http://www.csr.ru/upload/editor_files/file0025.pdf).
- Тищенкова І.О. Електронні послуги у діяльності публічної адміністрації України. URL : http://er.dduvs.in.ua/jspui/bitstream/123456789/935/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F_%D0%A2%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%86.%D0%9E.pdf
- Михайлюк Яна. Надання адміністративних послуг в електронній формі: сучасний стан і перспективи розвитку. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/31.pdf>
- Барікова А.А. Електронна держава: нова ефективність урядування : [монографія] / А.А. Барікова. К. : Юрінком Інтер, 2016. 224 с.
- Буханевич О.М. Проблеми впровадження електронних адміністративних послуг в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2015. Вип. 3. С. 57–60.
- Михайлюк Я.Б. Адміністративні послуги у країнах Європейського Союзу та Україні: порівняльно-правовий аналіз / Я.Б. Михайлюк ; за заг. Ред. К. ю. н., доц. А.А. Пухтецької. К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2016. 224 с.
- Про затвердження Порядку інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 8 вересня 2016 року № 1501/248. Офіційний вісник України. 2016. № 85. С. 301.
- Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року № 918-р. Офіційний вісник України. 2016. № 99. С. 259.
- Адміністративні послуги для Тебе. Посібник громадянину / Тимошук В. (заг. ред.), Школьнік Є., Український Д.; ілюстрації – Назаров Г. К.: Видав. ФОП Москаленко О.М., 2014. 44 с. URL : https://smr.gov.ua/images/CNAP/Pro_ypravlin/broshura-pro-admnposlugi-dlya-gromadyan.pdf
- Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. К., 2017. Частина 10: Електронні

послуги / [Р.М. Матвійчук, С.П. Кандзюба]. К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. 60 с. https://old.suitt.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Part_010_Feb_2018.pdf

- Стратегія розвитку адміністративних послуг
<https://speakerdeck.com/mindigital/strategiehii-rozvitku-administrativnikh-poslugh>
- Гаран О.В. До питання про шляхи вирішення проблеми в сфері використання транспортних засобів, ввезених з Європейського Союзу/ О.В. Гаран, Є. О. Каташинський. *Правова держава*. 2018. Вип.32. С. 78-84.
- Смокович М.І. *Адміністративний процес України: теорія і практика*. Підручник. За заг.ред.д.ю.н., проф. Бевзенка В.М. Київ, 2020, 1346 с.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Актуальні питання щодо поняття та сутності адміністративного процесу.
2. Місце адміністративного процесу в системі національного права.
3. Предмет, методи та принципи адміністративного процесу через призму сьогодення.
4. Система та структура адміністративного процесу: нове бачення.
5. Сучасне розуміння та перспективи розвитку адміністративного процесу.
6. Загальна характеристика концепцій співвідношення адміністративного процесу і адміністративної процедури.
7. Юрисдикційна концепція адміністративного процесу.
8. Судова концепція адміністративного процесу.
9. Адміністративний процес у широкому розумінні.
10. Поняття та структура адміністративно-процесуальних норм.
11. Функції адміністративно-процесуальних норм : нове бачення.
12. Види адміністративно-процесуальних норм.
13. Трансформація поняття та змісту адміністративно-процесуальних відносин під впливом трансформації інформаційного контенту.
14. Назвіть основні проблеми розвитку адміністративного судочинства та зазначте шляхи їх вирішення.
15. Назвіть основні проблеми розвитку адміністративно-деліктних відносин та зазначте шляхи їх вирішення.
16. Назвіть основні проблеми трансформації інституту надання адміністративних послуг в Україні та зазначте шляхи їх вирішення.
17. Загальні засади надання адміністративних послуг.
18. Стандарти надання адміністративних послуг: нове бачення.
19. Європейський досвід надання адміністративних послуг та можливості його застосування в Україні.
20. Електронні послуги - перспективний напрямок у розвитку адміністративних послуг.
21. Проблеми надання адміністративних послуг в Україні та шляхи їх вирішення.

22. Концептуальні засад розвитку адміністративно-деліктного законодавства.
23. Актуальні питання щодо поняття, принципів, ознак провадження у справах про адміністративні правопорушення: проблеми теорії та практики.
24. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення: нове бачення.
25. Особливості застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення під впливом сучасних вимог.
26. Оновні напрямки трансформації адміністративно-деліктного законодавства.
27. Судова реформа в Україні: проблеми теорії та практики.
28. Мета судової реформи.
29. Законодавство про адміністративне судочинство: проблеми кодифікації.
30. Проблема забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві та шляхи їх вирішення.
31. Поняття та складові права на судовий захист.
32. Актуальні питання юрисдикції адміністративних судів із урахуванням практики Верховного Суду.
33. Розкрийте вплив Концепції адміністративної реформи в Україні на зміну парадигми розвитку адміністративного судочинства.
34. Проаналізуйте і розкрийте сутність процесуальної складової основних принципів адміністративного судочинства. Відповідь обґрунтуйте.
35. Зазначте основні новели щодо процесуального статусу суб'єктів адміністративного судочинства.
36. Розкрийте сутність основних концепцій розвитку системи адміністративних судів в Україні.
37. Наведіть приклад рішень Європейський суд з прав людини, коли держава має право встановлювати певні обмеження.
38. Регіональні аспекти надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування на прикладі Одеської міської Ради: теоретичні та практичні аспекти.
39. Трансформація повноважень Одеської міської ради у площині децентралізації державної влади. На прикладі відносин у сфері освіти, охорони здоров'я, містобудування.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При вивченні курсу застосовуються наступні **методи навчання**:

- словесні методи: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: демонстрування (у вигляді роздаткового матеріалу);
- практичні методи: обговорення проблемних ситуацій, підготовка і виступи з доповідями, обговорення доповідей.

Поточний і періодичний контроль:

- усний контроль: індивідуальне / фронтальне опитування, бесіда, доповідь, оцінювання доповідей;

- письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами - оцінювання тестів.

- тестовий контроль.

Періодичний контроль:

- усне фронтальне опитування

Підсумковий контроль – залік

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за різними видами роботи

Вид роботи		Кількість балів
Поточний контроль:		
- Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань		від 0 до 3
- Виконання доповідей та аналітичних оглядів за однією із запропонованих тем: доповідь та демонстрація презентації		від 0 до 4
- Розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій		від 0 до 5
- Розв'язання тестових завдань		від 0 до 3
Періодичний контроль:		
- Фронтальне опитування за змістовним модулем		Від 0 до 40
Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	1 бал	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає істотні помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
	3 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить

		доцільні приклади та пропозиції щодо дискусійних питань; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
Підготовка доповідей/аналітичних оглядів/ презентацій	0 балів	Доповідь/аналітичний огляд/ презентацію не виконано.
	1 бал	Здобувач зробив доповідь/аналітичний огляд/ презентацію, виокремив основні положення кожного з джерел, але виклав їх у вигляді незв'язаних пунктів, не витримав вимог щодо обсягу роботи.
	2 бали	Здобувач опрацював основний обсяг необхідних джерел, виокремив положення, які стосуються теми роботи структурно об'єднав їх, проте не зробив ґрунтовного аналізу та власних висновків
	3 бали	Здобувач опрацював та виокремив найголовніші положення з наявних джерел, логічно та ґрунтовно розкрив тему роботи, проявив достатній рівень аналітичних здібностей при роботі з нормативним та теоретичним матеріалом, надав власні висновки та пропозиції
	4 балів	Здобувач проявив творчий підхід до розкриття теми роботи, продемонстрував високий рівень аналізу наявного матеріалу, активно застосовував порівняльно-правовий метод при розкритті теми, дійшов власних висновків та надав пропозиції щодо найбільш складних та проблемних питань теми.
Розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій	0 балів	Здобувач практичну задачу, ситуаційну вправу, проблемну ситуацію не виконав.
	1 бал	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, але недостатньо розкрив сутність, допускаючи при цьому суттєві неточності; відсутні сформовані уміння та навички дослідження і обґрунтування висновків; використано обмежену кількість джерел.
	2 бали	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, але демонструє фрагментарні знання предмету вивчення і дослідження, має ускладнення щодо виділення суттєвих його ознак, виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків; використано обмежену кількість джерел.
	3 бали	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, у повній мірі демонструє знання предмету вивчення, чітко описує суттєві його ознаки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки і формулює висновки; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.

	4 бали	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, у повній мірі обґрунтовує обрані методи та інструменти дослідження, повно і чітко представляє основні теоретичні поняття для аналізу практичного матеріалу; в аналітичній / розрахунковій частині надає повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку формулює розгорнуті висновки, окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
	5 балів	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, у повній мірі демонструє володіння навичками наукового дослідження; виявляє самостійність у підборі, аналізі та узагальненні відповідної статистичної та аналітичної інформації; із розглянутої проблеми робить чіткі вірні висновки. Здобувач виконує задачу, розв'язує ситуаційну вправу, проблемну ситуацію з творчим підходом, використовуючи нешаблонні фрази, демонструє розгорнуте, цікаве бачення, яке відрізняється власними роздумами, висновками; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
Розв'язання тестових завдань	0 балів	Здобувач не надав жодної правильної відповіді
	1 бал	Здобувач надав правильні відповіді на 10-50 % від поставлених питань
	2 бали	Здобувач надав правильні відповіді на 50-80 % від поставлених питань
	3 бали	Здобувач надав правильні відповіді на 80-100 % від поставлених питань
Фронтальне опитування за змістовними модулями	0-10 балів	Здобувач володіє основним матеріалом обговорюваної теми, вміє аналізувати основну відповідь, проте не може навести додаткових позицій або висловити власну думку.
	11-19 балів	Здобувач виклав матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловив власну думку.
	20-29 балів	Здобувач глибоко володіє матеріалом, чітко визначає його зміст; зробив глибокий системний аналіз змісту виступу, виявив нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надає власні аргументи щодо основних положень даної теми.
	30-40	Здобувач глибоко володіє матеріалом, чітко визначає його зміст; зробив глибокий системний аналіз змісту виступу, виявив нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надає власні аргументи щодо основних положень даної теми.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

(Додаток 2)

Поточний контроль						Сума балів
Змістовий модуль № 1						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100 балів
0-15 балів	0-балів	0-15 балів	0-15 балів	0-15 балів	0-балів	
Періодичний контроль за змістовим модулем 1: 40 балів						
Разом за змістовим модулем 1: 100 балів						
Разом: 100 балів						

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 - 100	A	зараховано
85 - 89	B	
75 - 84	C	
70 - 74	D	
60 - 69	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала / Оцінка ECTS	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Зараховано	90 – 100 /	Здобувач у повному обсязі володіє	Здобувач може

	А	навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Здобувач демонструє чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Здобувач вміє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань.	аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичних завдань, виконує практичні завдання не передбачені навчальною програмою, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Зараховано	85 – 89 / В	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття).	Здобувач має стійкі навички виконання практичних завдань, правильно вирішує більшість практичних завдань.
	75 – 84 / С	Здобувач виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності.	Здобувач за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни.

Зараховано	70 – 74 / D	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Здобувач знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків.	Здобувач має елементарні навички виконання практичних завдань, правильно вирішує лише половину практичних завдань.
	60 – 69 / E	Здобувач не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Здобувач надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки подання матеріалу.	Здобувач може використовувати знання лише в стандартних практичних ситуаціях, має нестійкі навички виконання практичних завдань, робить багато суттєвих помилок.
Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	35 – 59 / FX	Здобувач не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає суттєві змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки.	Здобувач здатний виконати лише окремі практичні завдання за допомогою викладача. У здобувача відсутні сформовані уміння та навички.
Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 – 34 / F	Здобувач не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом.	Здобувач виконує лише елементи практичних завдань, погребує постійної допомоги викладача.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Дайте визначення «адміністративна справа»:

А) переданий на вирішення місцевого адміністративного суду публічно-правовий спір;

- Б) переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір;
- В) це справа щодо спору у зв'язку із не виконанням суб'єктом владних своїх повноважень своїх функцій;
- Г) вірна відповідь відсутня .

2. Види судових рішень

- А) постанови та ухвали суду будь-якої інстанції;
- Б) рішення, постанови та ухвали суду будь-якої інстанції;
- В) вірно а) та б);
- Г) вірна відповідь відсутня.

3. Судовий розгляд в суді першої інстанції закінчується ухваленням:

- А) постанови ;
- Б) рішення або ухвали ;
- В) постанови або ухвали;
- Г) вірна відповідь відсутня.

4. Повноваження суду при вирішенні справи по суті:

- А) суд може задовольнити позов чи відмовити в його задоволенні;
- Б) суд може розглянути позов чи відмовити в його задоволенні;
- В) суд може задовольнити позов повністю або частково чи відмовити в його задоволенні повністю або частково ;
- Г) вірна відповідь відсутня.

5. Окрема ухвала приймається у випадку, коли :

- А) суд, виявивши під час розгляду справи недостатньої кількості доказів, постановляє окрему ухвалу для витребування доказів;
- Б) суд, виявивши під час розгляду справи порушення законодавства, для вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що сприяли порушенню законодавства;

- В) суд, виявивши під час розгляду справи порушення закону, для вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що сприяли порушенню закону;
- Г) суд вирішив питання про право, не визначив способу виконання судового рішення.

6. Коли рішенням суду набирає законної сили?

- А) Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано або у разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закриття апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду;
- Б) Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи;
- В) Після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закриття апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду;
- Г) вірна відповідь відсутня.

7. Окрема ухвала Верховного Суду оскарженню:

- А) підлягає ;
- Б) не підлягає;
- В) залежить від категорії справи;
- Г) вірна відповідь відсутня.

8. За правилами спрощеного провадження розглядаються справи:

- А) типові ;
- Б) незначної складності;
- В) прості та незначної складності;
- Г) вірна відповідь відсутня.

9. Строк розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження

А) Суд розглядає справи за правилами спрощеного позовного провадження протягом розумного строку, але не більше шістдесяти днів із дня відкриття провадження у справі;

Б) Суд розглядає справи за правилами спрощеного позовного провадження протягом розумного строку, але не більше тридцяти днів із дня відкриття провадження у справі;

В) Суд розглядає справи за правилами спрощеного позовного провадження протягом розумного строку, але не більше двадцяти днів із дня відкриття провадження у справі;

Г) вірна відповідь відсутня.

10. Справа незначна. Розмір позовних вимог прирівнюється до 98 розмірам прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Тому повинна така справа розглядатися по правилам спрощеного провадження. Позивач подає заяву про збільшення розміру позовних вимог до 511 розміру прожиткових мінімумів для працездатних осіб, суд заяву приймає. Які дії суду? Знайдіть вірну відповідь

А) Суд розглядає справу далі за правилами спрощеного позовного провадження;

Б) Суд розглядає справу далі за правилами спрощеного позовного провадження або постановляє ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження - за вибором позивача;

В) Суд має відмовити у розгляді справи за правилами спрощеного позовного провадження або постановити ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження;

Г) вірна відповідь відсутня.

11. До складу учасників справи відносяться:

- А) сторони, треті особи;
- Б) сторони, треті особи, суддя, помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, спеціаліст, перекладач;
- В) сторони, треті особи, судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, спеціаліст, перекладач;
- Г) вірна відповідь відсутня.

12. Сторони, треті особи є :

- А) учасниками судового процесу;
- Б) учасниками справи;
- В) учасниками адміністративного процесу;
- Г) вірна відповідь відсутня.

13. Рішення суду складається з :

- А) вступної, описової, доказової і резолютивної частин;
- Б) обґрунтованих висновків суду;
- В) вступної, описової, мотивувальної і резолютивної частин;
- Г) вступної, описової і резолютивної частин.

14. Який порядок оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення, яку було винесено судом?

- А) Постанова оскарженню не підлягає.
- Б) Постанову може бути оскаржено до апеляційного суду.
- В) Постанову може бути оскаржено до апеляційного адміністративного суду.
- Г) Постанову може бути оскаржено до місцевого адміністративного суду.

15. Що розуміють під поняттям «типові адміністративні справи»?

- А) адміністративні справи, відповідачем у яких є суб'єкт владних повноважень (його відокремлені структурні підрозділи), спір у яких виник з тотожних

підстав, у відносинах, що регулюються нормами права, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги

Б) адміністративні справи, відповідачем у яких є один і той самий суб'єкт владних повноважень (його відокремлені структурні підрозділи), у відносинах, що регулюються одними нормами права, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги ;

В) адміністративні справи, відповідачем у яких є суб'єкт владних повноважень (його відокремлені структурні підрозділи), спір у яких виник з аналогічних підстав, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги;

Г) адміністративні справи, відповідачем у яких є один і той самий суб'єкт владних повноважень (його відокремлені структурні підрозділи), спір у яких виник з аналогічних підстав, у відносинах, що регулюються одними нормами права, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги.

15-А . В якій формі викладається судове рішення, яким адміністративний суд вирішує спір в першій інстанції?

А) Вироку.

Б) рішення.

В) Постанови.

Г) Ухвали.

16. Що розуміють під поняттям «суб'єкт владних повноважень»?

А) орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на надання адміністративних послуг;

Б) орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних

управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень;

В) орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства;

Г) орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг.

17.Що розуміють під поняттям «суд»?

А) суд - суддя суду, який розглядає і вирішує адміністративну справу в порядку КАСУ;

Б) суд - суддя адміністративного суду, який розглядає і вирішує адміністративну справу в порядку КАСУ;

В) приміщення, в якому суддя адміністративного суду розглядає і вирішує адміністративну справу;

Г) суд - суддя адміністративного суду, який розглядає і вирішує адміністративну справу одноособово, колегія суддів, інший визначений КАСУ склад адміністративного суду.

18. Громадянин Іванов В. не сплатив у строк встановлений судом, судові витрати. Які правові наслідки такої дії?

А) розгляд справи призупиняється , до сплати судових витрат;

Б) позовна заява залишається без розгляду;

В) витрати розподіляються між сторонами відповідно до судового рішення у справі;

Г) позовна заява залишається без розгляду або витрати розподіляються між сторонами відповідно до судового рішення у справі.

19. Назвіть склад судових витрат:

- А) судовий збір;
- Б) витрати, пов'язані із розглядом справи;
- В) судовий збір та витрати, пов'язані із розглядом справи;
- Г) вірна відповідь відсутня.

20. Що розуміють під поняттям «зразкова адміністративна справа»

- А) типова адміністративна справа, прийнята до провадження Верховним Судом як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення;
- Б) типова адміністративна справа, прийнята до провадження Великою Палатою Верховного Суду як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення;
- В) типова адміністративна справа, прийнята до провадження Верховним Судом України як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення;
- Г) типова адміністративна справа, прийнята до провадження Київським апеляційним судом як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення.

21. Що є належними доказами:

- А) докази, які одержані без порушення порядку, встановленого законом. Обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування;
- Б) є докази, на підставі яких можна встановити дійсні обставини справи;
- В) є докази, які у своїй сукупності дають змогу дійти висновку про наявність або відсутність обставин справи, які входять до предмета доказування;
- Г) є докази, які містять інформацію щодо предмета доказування. Предметом доказування є обставини, які підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення.

22. Що розуміють під поняттям «допустимість доказів»?

- А) докази, які одержані без порушення порядку, встановленого законом. Обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування;
- Б) є докази, на підставі яких можна встановити дійсні обставини справи;
- В) є докази, які у своїй сукупності дають змогу дійти висновку про наявність або відсутність обставин справи, які входять до предмета доказування;
- Г) є докази, які містять інформацію щодо предмета доказування. Предметом доказування є обставини, які підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення.

23. Що розуміють під поняттям «достовірність доказів»?

- А) докази, які одержані без порушення порядку, встановленого законом. Обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування;
- Б) є докази, на підставі яких можна встановити дійсні обставини справи;
- В) є докази, які у своїй сукупності дають змогу дійти висновку про наявність або відсутність обставин справи, які входять до предмета доказування;
- Г) є докази, які містять інформацію щодо предмета доказування. Предметом доказування є обставини, які підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення.

24. Що розуміють під поняттям «достатність доказів» ?

- А) докази, які одержані без порушення порядку, встановленого законом. Обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування;
- Б) є докази, на підставі яких можна встановити дійсні обставини справи;

В) є докази, які у своїй сукупності дають змогу дійти висновку про наявність або відсутність обставин справи, які входять до предмета доказування;

Г) є докази, які містять інформацію щодо предмета доказування. Предметом доказування є обставини, які підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення.

25. На громадянина Кравчонка І.І. накладено адміністративне стягнення у формі штрафу за порушення громадського порядку. Який суд як суд першої інстанції буде розглядати справу?

А) місцевий суд загальної компетенції;

Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;

В) окружний адміністративний;

Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративним

26. Громадянина Кравчонка О.О. звільнили з роботи, але він вважає що його звільнення є незаконним. Який суд як суд першої інстанції буде розглядати дану справу?

А) місцевий суд загальної компетенції;

Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;

В) окружний адміністративний;

Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративний.

27. Громадянина Кравця О.О. звільнили з посади керівника Департаменту праці та соціальної політики Одеської міської ради, але він вважає що його звільнення є не законним. Який суд як суд першої інстанції буде розглядати дану справу?

А) місцевий суд загальної компетенції;

- Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- В) окружний адміністративний;
- Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративний.

28. Громадянка Красава І.І. не згодна із рішенням суб'єкта владних повноважень у справі про притягнення її до адміністративної відповідальності. Який суд як суд першої інстанції буде розглядати справу?

- А) місцевий суд загальної компетенції;
- Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- В) окружний адміністративний;
- Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративний.

29. Громадянка України Булла Алла Трифоновна. отримала Запрошення на вибори, в якому була помилка « Запрошується на вибори ... Билла Алла Трифоновна»

Який суд як суд першої інстанції буде розглядати справу?

- А) місцевий суд загальної компетенції;
- Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- В) окружний адміністративний;
- Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративний.

30. Лисюку В.В. - кандидату у депутати Лисичанської міської ради, Телекомпанія « 23» своїм рішенням зменшила час на передвиборну агітацію, у порівнянні із іншими кандидатами, мотивуючи своє рішення це тим, що передвиборча програма Лисюка В.В. не направлена на вирішення соціальних проблем жителів Лисичанська. Чи може це

рішення телекомпанії оскаржити Лисюк В.В.? Який суд як суд першої інстанції буде розглядати справу?

- А) місцевий суд загальної компетенції;
- Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- В) окружний адміністративний;
- Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративний.

31. Жителька селища Покрова, Агапова О.О., не згодна із формою проведення передвиборної агітації кандидата на посаду селищного голови Крюча І.П. Який суд як суд першої інстанції буде розглядати справу?

- А) місцевий суд загальної компетенції;
- Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- В) окружний адміністративний;
- Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративний.

32. Громадянка України Бєлова А.А. бажає оскаржити рішення дільничної виборчої комісії. яка своїм рішенням від 28. 02. 2021 р. обмежує її виборчі права.

Який суд як суд першої інстанції буде розглядати справу?

- А) місцевий суд загальної компетенції;
- Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- В) окружний адміністративний;
- Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративний.

33. Громадянка Кос С.С. хоче оскаржити дій державного виконавця щодо виконання ним рішення суду. Який суд як суд першої інстанції буде розглядати справу?

- А) місцевий суд загальної компетенції;
- Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- В) окружний адміністративний;
- Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративний.

34. Громадянину Алжиру Хуари Бумедьену необхідно оскаржити рішення Управління Державної міграційної служби України в Миколаївській області щодо примусового видворення його в країну походження. Який суд як суд першої інстанції буде розглядати справу?

- А) місцевий суд загальної компетенції;
- Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- В) окружний адміністративний;
- Г) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд або окружний адміністративний.

35. Громадянин Хрома П.П. не погоджується із рішенням Центральної виборчої комісії щодо неприйняття у нього документів для реєстрації його кандидатом на пост Президента України. Який суд загальної компетенції як адміністративний суд;

- Б) окружний адміністративний;
- В) Київський апеляційний суд як суд першої інстанції;
- Г) Верховний Суд;
- В) Велика палата Верховного Суду.

36. Громадянка Іпатова Р.Р. не погоджується із рішенням №234 від 05.05.2018р Камішанської селищної ради щодо примусового відчуження її земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності для будівництва дитячого садка «Хмаринка».

Який суд як суд першої інстанції буде розглядати дану справу?

- А) місцевий суд загальної компетенції;
- Б) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- В) окружний адміністративний;
- Г) апеляційний адміністративний суд.

37. Депутат Верховної Ради України Брусь Д.Д. звернувся з позовом про дострокове припинення повноважень депутата Верховної Ради України Ухова Ж.Ж. Який суд як суд першої інстанції буде розглядати данну справу?

- А) місцевий суд загальної компетенції як адміністративний суд;
- Б) окружний адміністративний;
- В) апеляційний адміністративний суд;
- Г) Київський апеляційний суд як суд першої інстанції;
- Д) Верховний Суд як суд першої інстанції.

38. Громадянка Іпатова Р.Р. не погоджується із рішенням №234 від 05.05.2018р Камишанської селищної ради щодо примусового відчуження її земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності для будівництва дитячого садка «Хмаринка».

Який суд як суд апеляційної інстанції буде розглядати дану справу?

- А) Апеляційний адміністративний суд;
- Б) Київський апеляційний суд;
- В) Верховний Суд;
- Г) Велика палата Верховного Суду;
- Д) Окружний адміністративний суд, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ.

40. Депутат Верховної Ради України Ухов Ж.Ж. хоче оскаржити рішення суду щодо дострокового припинення його повноважень як депутата

Верховної Ради України. Який суд як суд апеляційної інстанції буде розглядати дану справу?

- А) апеляційний адміністративний суд;
- Б) Київський апеляційний суд;
- В) Верховний Суд;
- Г) Велика палата Верховного Суду;
- Д) Окружний адміністративний суд, територіальна юрисдикція якого поширюється на м.Київ.

41. Громадянин Упса У.У., мешканець м. Угрі, оскаржує рішення Міністерства юстиції України № 123/ 17 від 31.12.2017 р. про відмову в реєстрації його політичної партії « Вітер змін ». Який суд як суд першої інстанції буде розглядати дану справу?

- А) апеляційний адміністративний суд;
- Б) Київський апеляційний суд;
- В) Верховний Суд;
- Г) Велика палата Верховного Суду;
- Д) Окружний адміністративний суд, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ.

42. Громадянин Упса У.У., мешканець м. Угрі, оскаржує розпорядження Кабінету Міністрів від 11. 01. 2018 р. - №1-р «Про перенесення робочих днів у 2018 році» і вимагає визнати його протиправним. Який суд як суд першої інстанції буде розглядати дану справу?

- А) апеляційний адміністративний суд;
- Б) Київський апеляційний суд;
- В) Верховний Суд;
- Г) Велика палата Верховного Суду;

Д) Окружний адміністративний суд, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ.

43. Громадянин Упса У.У., мешканець м. Угрі, оскаржує розпорядження Кабінету Міністрів від 11. 01. 2018 р. - №1-р «Про перенесення робочих днів у 2018 році» і вимагає визнати його протиправним. За яким правилом буде вирішуватися дана справа?

А) за правилами скороченого позовного провадження;

Б) за правилами загального позовного провадження;

В) за правилами типової справи;

Г) за правилами зразкової справи.

44. Громадянин Упса У.У., мешканець м. Угрі, оскаржує Постанову Правління Національного банку України від 24 травня 2018 року № 54 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України». Який суд як суд першої інстанції буде розглядати дану справу?

А) апеляційний адміністративний суд;

Б) Київський апеляційний суд;

В) Верховний Суд;

Г) Велика палата Верховного Суду;

Д) Окружний адміністративний суд, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ.

45. Громадянин Упса У.У., мешканець м. Угрі, оскаржує Постанову Правління Національного банку України від 24 травня 2018 року № 54 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» і вимагає визнати її протиправною та не чинною.

За яким правилом буде вирішуватися дана справа ?

А) за правилами скороченого позовного провадження;

Б) за правилами загального позовного провадження;

В) за правилами типової справи;

Г) за правилами зразкової справи.

46. Громадянин Упса У.У., мешканець м. Угрі, оскаржує Постанову Верховної Ради України від 08.02.2018 № 2287-VIII « Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році» та вимагає визнати протиправним та не чинним пункт 4 цієї постанови, який рекомендує Міністерству культури України забезпечити організацію у закладах культури тематичних виставок, експозицій, присвячених пам'ятним датам і ювілеям 2018 року» За яким правилом буде вирішуватися дана справа ?

А) за правилами скороченого позовного провадження;

Б) за правилами загального позовного провадження;

В) за правилами типової справи;

Г) за правилами зразкової справи.

47. Громадянин Упса У.У., мешканець м. Угрі, оскаржує Постанову Верховної Ради України від 08.02.2018 № 2287-VIII « Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році» та вимагає визнати протиправним та не чинним пункт 4 цієї постанови, яким рекомендується Міністерству культури України забезпечити організацію у закладах культури тематичних виставок, експозицій, присвячених пам'ятним датам і ювілеям 2018 року» .

Який суд як суд першої інстанції буде розглядати дану справу?

Б) Київський апеляційний суд;

В) Верховний Суд у складі колегії Касаційного адміністративного суду;

Г) Велика палата Верховного Суду;

Д) Окружний адміністративний суд, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ.

48. Громадянин Упса У.У., мешканець м. Угрі, оскаржує Постанову Верховної Ради України від 08.02.2018 № 2287-VIII « Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році» та вимагає визнати протиправним та не чинним пункт 4 цієї постанови, яким рекомендується Міністерству культури України забезпечити організацію у закладах культури тематичних виставок, експозицій, присвячених пам'ятним датам і ювілеям 2018 року». Суд першої інстанції позову заяву не задовольнив. Який суд як суд апеляційної інстанції буде розглядати дану справу?

- А) Київський апеляційний суд;
- Б) Верховний Суд у складі колегії Касаційного адміністративного суду;
- В) Велика палата Верховного Суду;
- Г) Окружний адміністративний суд, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ;
- Д) Вірна відповідь відсутня.

49. Який строк, як правило, встановлено для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи, якщо не встановлено інше:

- А) місячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають особі право на пред'явлення визначених законом вимог
- Б) шестимісячний строк, який, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів;
- В) тримісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають особі право на пред'явлення визначених законом вимог.
- Г) рік, якщо не встановлено інше, який обчислюється з дня виникнення підстав, що дають особі право на пред'явлення визначених законом вимог.

50. Який строк, як правило, встановлено для звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень, якщо не встановлено інше:

А) місячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають особі право на пред'явлення визначених законом вимог;

Б) шестимісячний строк, який, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів;

В) тримісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають особі право на пред'явлення визначених законом вимог;

Г) рік, якщо не встановлено інше, який обчислюється з дня виникнення підстав, що дають особі право на пред'явлення визначених законом вимог.

51. Який строк, як правило, встановлено для звернення до адміністративного суду у справах щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби встановлюється

А) місячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають особі право на пред'явлення визначених законом вимог;

Б) шестимісячний строк, який, обчислюється з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів;

В) тримісячний строк, який, якщо не встановлено інше, обчислюється з дня виникнення підстав, що дають особі право на пред'явлення визначених законом вимог.

Г) рік, якщо не встановлено інше, який обчислюється з дня виникнення підстав, що дають особі право на пред'явлення визначених законом вимог.

54. Протягом якого строку суд повинен розглянути справу по суті?

- А) протягом шістдесяти днів з дня відкриття провадження;
- Б) протягом шістдесяти днів з початку розгляду справи по суті;
- В) протягом тридцяти днів з початку розгляду справи по суті;
- Г) протягом шістдесяти днів з дня відкриття провадження.

55. Протягом якого строку подається апеляційна скарга на рішення суду?

- А) десяти днів з дня її проголошення ;
- Б) п'ятнадцяти днів з дня її проголошення ;
- В) двадцяти днів з дня її проголошення;
- Г) тридцяти днів з дня її проголошення.

55. Протягом якого строку подається апеляційна скарга на ухвалу суду?

- А) десяти днів з дня її проголошення ;
- Б) п'ятнадцяти днів з дня її проголошення;
- В) двадцяти днів з дня її проголошення;
- Г) тридцяти днів з дня її проголошення.

56. Протягом якого строку має бути розглянута апеляційної скарги на рішення суду :

- А) протягом шістдесяти днів з дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження;
- Б) протягом шістдесяти днів з моменту отримання апеляційної скарги;
- В) протягом тридцяти днів з дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження;
- Г) протягом шістдесяти днів дня отримання апеляційної скарги.

57. Протягом якого строку має бути розглянута апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції :

- А) протягом шістдесяти днів з дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження ;

- Б) протягом шістдесяти днів з моменту отримання апеляційної скарги;
- В) протягом тридцяти днів з дня постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження;
- Г) протягом шістдесяти днів дня отримання апеляційної скарги.

58. Протягом якого строку подається касаційна скарга на судове рішення ?

- А) десяти днів з дня його проголошення;
- Б) п'ятнадцяти днів з дня його проголошення;
- В) двадцяти днів з дня його проголошення;
- Г) тридцяти днів з дня його проголошення.

59. Протягом якого строку має бути розглянута касаційна скарги на рішення суду та постанови :

- А) протягом шістдесяти днів з дня постановлення ухвали про відкриття касаційного провадження;
- Б) протягом шістдесяти днів з моменту отримання касаційної скарги;
- В) протягом тридцяти днів з дня постановлення ухвали про відкриття касаційного провадження;
- Г) протягом шістдесяти днів дня отримання касаційної скарги.

60. Протягом якого строку має бути розглянута касаційна скарги на ухвали суду:

- А) протягом шістдесяти днів з дня постановлення ухвали про відкриття касаційного провадження;
- Б) протягом шістдесяти днів з моменту отримання касаційної скарги;
- В) протягом тридцяти днів з дня постановлення ухвали про відкриття касаційного провадження;
- Г) протягом шістдесяти днів дня отримання касаційної скарги.

61. Які суб'єкти можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності?

- а) виключно громадяни України;
- б) виключно фізичні особи;
- в) виключно юридичні особи;
- г) фізичні і юридичні особи.

62. Яким чином здійснюється законодавче закріплення нормативних підстав адміністративної відповідальності?

- а) виключно Кодексом України про адміністративні правопорушення;
- б) Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами;
- в) виключно Кодексом адміністративного судочинства України;
- г) Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кодексом адміністративного судочинства України.

63. Як називаються конкретні суспільні відносини, яким завдано шкоди в результаті протиправного діяння?

- а) загальний об'єкт адміністративного проступку;
- б) родовий об'єкт адміністративного проступку;
- в) безпосередній об'єкт адміністративного проступку;
- г) предмет адміністративного проступку.

64. Які елементи входять до складу адміністративного проступку?

- а) об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона;
- б) гіпотеза, диспозиція, санкція;
- в) суспільна шкідливість, протиправність, винність, караність;
- г) об'єкт, суб'єкт, зміст.

65. З якого віку, відповідно законодавству, може наступати відповідальність за адміністративне правопорушення?

- а) 14 років;

- б) 16 років;
- в) 16 років, а за окремі правопорушення - 14 років
- г) 18 років, а за окремі правопорушення - 16 років.

66. В якому віці до неповнолітніх можуть бути застосовані заходи адміністративного впливу?

- а) від 14 до 18 років;
- б) від 16 до 18 років;
- в) від 14 до 16 років;
- г) в залежності від виду адміністративного проступку вікові рамки можуть змінюватись.

67. Як співвідноситься зміст понять «адміністративна відповідальність» та «відповідальність, передбачена нормами адміністративного права»?

- а) «адміністративна відповідальність» ширше та включає в себе «відповідальність, передбачену нормами адміністративного права»;
- б) «відповідальність, передбачена нормами адміністративного права» ширше та включає в себе «адміністративну відповідальність»;
- в) «адміністративна відповідальність» ідентична за змістом із «відповідальністю, передбаченою нормами адміністративного права»;
- г) зміст «адміністративної відповідальності» не перетинається зі змістом «відповідальності, передбаченої нормами адміністративного права».

68. Що з перерахованого є характерною ознакою адміністративної відповідальності?

- а) застосовується лише до фізичних осіб;
- б) застосовується лише до юридичних осіб;
- в) застосовується лише в рамках позаслужбового підпорядкування;
- г) застосовується лише в судовому порядку.

69. Яка з названих ознак характеризує адміністративну відповідальність?

- а) стягнення застосовує уповноважений на те орган (посадова особа) в порядку підлеглості;
- б) притягнення особи до відповідальності призводить до настання судимості;
- в) відповідальність настає виключно за рішеннями суду;
- г) суб'єктами відповідальності можуть бути фізичні і юридичні особи.

70. Яка ознака полягає в тому, що адміністративним проступком визнається лише діяння, за яке законом передбачено адміністративну відповідальність?

- а) суспільна шкідливість;
- б) протиправність;
- в) винність;
- г) караність.

71. Якою підставою адміністративної відповідальності є адміністративний проступок?

- а) нормативною;
- б) фактичною;
- в) процесуальною;
- г) процедурною.

72. Хто з перерахованих осіб не є учасником адміністративного судового процесу?

- а) судя;
- б) треті особи;
- в) експерт з питань права;
- г) судовий розпорядник .

73. Хто з перерахованих осіб відноситься до учасників адміністративної справи?

- а) представник;
- б) свідок;
- в) експерт; г) позивач.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО АДМІНІСТРАТИВНО ПРОЦЕСУ»

- Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
- Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 , №30. Ст. 141.
- Адміністративне судочинство України: теорія та практика: монографія / кол. авт.; за заг. ред. О.М. Нечитайла. Київ: ВАІТЕ, 2015. 288 с.
- Аніна О.В. Іноземці та особи без громадянства в адміністративно-деліктному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Державний науково-дослідний інститут МВС України. Київ, 2012. 211 с.
- Желтобрюх І. Л. Адміністративний процес у сучасній доктрині адміністративного права як сфера об'єктивізації статусу сторін судочинства. URL : <http://legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/3/3.pdf>
- Фатхутдінова О.В. Теоретико-правові проблеми юридичного процесу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ, 2000. 166 с.
- Тімашов В.О. Поняття адміністративного процесу, його ознаки, принципи, структура, класифікація URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsy/03_2011/11tvopsk.pdf

- Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
- Миколенко О.І. Адміністративне судочинство в структурі адміністративного процесу. *Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. Випуск 33. С. 188-191.
- Миколенко О.М. Функції адміністративно-деліктного права (теоретико-правовий аспект) монографія. Одеса: Фенікс, 2018. 420 с. URL : http://phd.znu.edu.ua/page//aref/07_2018/Mykolenko-aref.pdf
- Миколенко О.М. Функції адміністративно-деліктного права (теоретико-правовий аспект) дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07. Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2018. 484 с. URL : http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07_2018/Mykolenko.pdf
- Миронюк Р.В. Поняття та сутність адміністративного процесуального права: сучасні підходи до розуміння. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/3_2012/27.pdf
- Маслова А. Концепція людиноцентризму в адміністративному праві: передумови виникнення, зміст та нормативна основа. *Jurnalul Juridic Național: Teorie Și Practică*, August 2020. С. 118-128.
- Методологія наукових досліджень з державного управління : хрестоматія / упоряд. : С.В. Загороднюк, О.Л. Євмешкіна, В.В. Лещенко ; за заг. ред. д-ра політ. наук К.О. Ващенко. Київ : Наду, 2014. 180 с.
- Миколенко О.І. Процесуальна форма в адміністративному судочинстві та проблеми законотворчості в Україні. *Правова держава*. 2018. № 29. с. 50–57.
- Кодекс адміністративного судочинства кодекс адміністративного судочинства України : кодекс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

- Гончарук С.Т. Адміністративний процес у сучасній правовій доктрині. Юридичний вісник. № 4 (33). 2014. С. 60–64.
- Губерська Н.Л. Адміністративний процес: сучасні підходи до визначення. адміністративне право і процес. 2014. № 3. С. 227–233.
- Новиков А.В. Административно-процессуальная форма: научные и правовые реалии, 2016. URL: <http://xn----7sbaj7auwnffhk.xn--p1ai/article/18974>.
- Каленіченко Л.І., Слінько Д.В. Юридичний процес та процесуальне право: загальнотеоретичні підходи до розуміння співвідношення понять. актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. спецвипуск. 2019. Ч. 1. С. 7–10.
- Рябченко О.П. Про процесуальну форму діяльності суб'єктів забезпечення митної безпеки. право і суспільство, 2016. № 4. С. 133–137.
- Джафарова М.В. Сучасний погляд на предмет адміністративного процесуального права України. *Підприємництво, господарство і право*, 2019. № 2. С. 90–94.
- Константий О.В. До поняття, предмета, методу і системи адміністративного судочинства України. *Підприємництво, господарство і право*, 2019. № 8. С. 86–90.
- Смокович М.І. Актуальні питання процесу та судової практики. URL : http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik10_02.pdf
- Адміністративне право та процес: актуальні проблеми та шляхи вирішення : тези доп. учасників наук.-практ. семін. (харків, 21 лют. 2020 р.) ; наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук. харків: нді ппсн, 2020. 96 с. URL : https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20200221/issue/view/ndippsn_20200221

- Джафарова М. В. Принципи адміністративного процесуального права у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект. URL <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5244>
- Стукаленко О.В. (Гаран О.В.). Нотатки до розуміння категорії «Механізм правового регулювання». *Правова держава*, 2017. Вип.26. С.20-25.
- Стукаленко О. В. Механізм правового регулювання: сучасні погляди. Сучасні проблеми адміністративного права та процесу: збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 30 червня 2017 року). С.54-56. URL : http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_06_2017/pdf/17.pdf
- Желтобрюх І.Л. Розсуд в податковому правозастосуванні: дис. ... канд. юрид. наук / І.Л. Желтобрюх; Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». К., 2016. 199 с.
- Мартянова Т.С. Розсуд суб'єктів правозастосовної діяльності: дис. ... канд. юрид. наук; Національний університет «Львівська політехніка».Л., 2013. 217 с.
- Леськов П. Верховенство права чи дискреційні повноваження чиновника? / П. Леськов .Авторський блог адвокатаПетра Леськова на ЛІГА.net. 04.02.2015 : URL : <https://blog.liga.net/user/pleskov/article/17013>
- Ільницький О. Обрання способу судового захисту у справах із використанням дискреційних повноважень суб'єктами публічної адміністрації, *Підприємництво, господарство і право*, 2017. № 4. С. 108–113, С. 111.
- Омелян В.О. Причини та підстави застосування адміністративного розсуду в діяльності публічної адміністрації. *Правова позиція*, 2017. № 1 (18). С. 174–182. С. 175.
- Бурбика М. М. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник /М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми : Сумський державний університет, 2019. 108 с.

- Правові позиції Верховного Суду. URL : <https://www.6aas.gov.ua/ua/>
- Тильчик В. В., Розвиток та динаміка процесуальної форми вирішення адміністративними судами спорів у сфері публічно-правових відносин. URL : http://apnl.dnu.in.ua/5_2019/29.pdf
- Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. [текст]./ За заг. ред. Петкова С.В. К.: «Центр учбової літератури, 2016. 384 с. (Стукаленко О.В. належать 23 с.)
- Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. Відомості Верховної Ради України, № 35-36, 37. Ст. 446. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
- Про доступ до судових рішень (англ. On Access to Judicial Decisions) : Закон України вид 22.12.2005 № 3262-IV. Відомості Верховної Ради України, 2006, №15, Ст. 128. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3262-15>.
- Про судоустрій і статус суддів від 02.06.2016 № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради, 2016, № 31, Ст.545. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
- Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" у зв'язку з прийняттям Закону України "Про Вищий антикорупційний суд" : *Закон України* від 12. 07. 2018 № 2509-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l458170/page2>.
- Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.0.2015 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>.
- Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VII. *Відомості Верховної Ради*, 2017. № 48, Ст.436. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>

- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 : Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997 р.
URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004)
- Основи адміністративного судочинства та адміністративного права: Навч. посіб. / За заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. К.: Старий світ, 2006. 576 с.
- Кодекс адміністративного судочинства України. Аналіз судової практики./За ред. О. П. Пасенюка. К.: Істина, 2012. 360с.
- Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу: навч.посіб. К.: Юрінком Інтер , 2012. 208 с.
- Смокович М.І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судової юрисдикції: монографія.К.:Юрінком Інтер,2012,304 с.
- Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий. Одеса : Фенікс, 2014, 342с.
- Адміністративне судочинство: навчальний посібник / І.М.Балакарева, І.В.Бойко, Я.С. Зелінська та інш.; за аг.ред. Н.Б.Писаренко. Х.: Право, 2016, 312 с.
- Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с. URL : <http://www.nsj.gov.ua/files/1506325057general%20students-p.pdf>
- Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

- Особливості застосування норм процесуального права під час розгляду адміністративних справ, пов'язаних з виборчим процесом 2018. URL : <https://6aas.gov.ua/images/pdf/bookv.pdf>

72. Гаран О.В. Меседж щодо юрисдикції адміністративних судів. Міжнародна науково-практична конференція : імперативи розвитку громадянського суспільства у забезпеченні національної конкурентоспроможності (Батумі, Грузія, 13-14 грудня 2018 року). С.328-330.

73. Haran O. Electronic evidence in the administrative process of Ukraine: notion and signs /O. Haran, O.Plekhanova. *Sustainable development under the conditions of European integration: collective monograph*/[editorial board Darko Bele, Lidija Weis, Nevenka Maher] /.Ljubliana, Slovenia: VŠPV, Visoka šola za poslovne vede = Ljubliana school of Business, 2019. P. I. P. 103 -115. URL :

https://www.vspv.si/uploads/visoka_sola/datoteke/part_i__ljublana_school_of_business_nuk_2019_1.pdf

- Гаран О. В. Спеціальні ознаки електронних доказів у площині когнітивного консонансу.*Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство*. 2019. Том 24. Вып. 1(34). С.125-136.

- Гаран О.В. Застосування електронних доказів – перспективний напрямок розвитку інституту доказів в адміністративному судочинстві. *Проблемні аспекти функціонування фінансової системи України в умовах дестабілізаційних процесів*: матеріали VI Всеукр. міжвузівської наук.-практ. конф., (Одеса, 14 трав. 2019 р.). – Одеса, ОТЕІ КНТЕУ, 2019. С.125-128. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/26198>

- Гаран О.В. Меседж щодо державної інформаційної політики. Юриспруденція в сучасному інформаційному просторі: [Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 1 березня 2019 р.] Том 1. Тернопіль: Вектор, 2019. С.164-165.

- Комзюк А.Т. Адміністративно-деліктне право: деякі актуальні проблеми формування. URL: : http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9391/Administratyvno_deliktne%20pravo_%20deiaki%20aktualni%20problemy%20formuvannia_Komziuk_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 24 березня 2017 року). – Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. 212 с. URL : <http://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/1696/document.pdf>
- Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Вид. 3-тє. Київ : Акад. адмін.-правових наук, 2020. 466 с.
- Мельник Р. С. Реформування системи адміністративного права як передумова його кодифікації. *Журнал східноєвропейського права*. 2013. № 1. С. 1–5. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2013/12/4ddc84_d50efc1ad58b4454963bd9e3a5c551bd.pdf
- Комарницька І. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми та перспективи розвитку. URL : <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/aug/17876/28.pdf>
- Комзюк А. Т. Деякі проблеми реалізації принципів адміністративної відповідальності публічних службовців. *Публічна служба і адміністративне судочинство: здобутки і виклики* : зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5–6 лип. 2018 р.). Київ : Дакор, 2018. С. 180–183.
- Гусаров С. М, Комзюк А. Т., Салманова О. Ю. Деякі актуальні проблеми реформування інституту адміністративної відповідальності. *Форум права*, 2017. № 5. С. 112– 119. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_17.pdf .

- Крапивин Є. Гармонізація законодавства про адміністративну відповідальність із стандартами ЄС та практикою ЄСПЛ. URL : http://umdppl.info/police-experts.info/2017/04/03/theses_admin-_discussion/
- Рекомендація Rec(2004)5 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо перевірки законопроектів, існуючих законів та адміністративної практики на відповідність стандартам, викладеним в Європейській конвенції з прав людини, ухвалена на 114-й сесії Комітету міністрів від 12 травня 2004 року. URL http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_574
- CASE OF KARELIN v. RUSSIA / HUDOC. URL : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-166737"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
- Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Гурепка проти України» від 8 квітня 2010 р. *Практика Європейського суду з прав людини*. Рішення. Коментарі. 2011. № 3. С. 191–201.
- Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Корнєв і Карпенко проти України» від 21 жовтня 2010 р. *Практика Європейського суду з прав людини*. Рішення. Коментарі. 2011. № 4. С. 87–106.
- Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Веренцов проти України» від 11 квітня 2013 р. *Практика Європейського суду з прав людини*. Рішення. Коментарі. 2013 № 3. С. 73–104.
- Миколенко О.І. Адміністративна відповідальність посадових осіб за порушення виборчого законодавства. Навч. посіб. [За заг. ред. С.В. Петкова.] / О.І. Миколенко, О.В. Стукаленко, В.А. Стукаленко. Кіровоград : Полімед Сервіс, 2014. 170с.
- Стукаленко О. В. Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі : монографія. К.: Центр учбової літератури, 2016. 376 с.
- Стукаленко О.В. Актуальні питання адміністративної відповідальності в сфері будівельної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал – електронне*

наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Запорізький національний університет». 2016. №2. С. 210-212. URL : <http://www.lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=51>

- Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Швидка проти України» від 30 жовтня 2014 р. *Офіц. вісн. України*, 2015. № 22. Ст. 625.

- Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» (справа про строки адміністративного затримання). Справа № 1-28/2011. : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-11/print1454405809073231>.

- Адміністративні послуги. URL : <https://krozero.mk.gov.ua/ua/administrative/>

- Тимошук В.П. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України /[автор-упорядник В.П. Тимошук]. Київ : Факт, 2003. 496с.

- Михайлюк Яна. Надання адміністративних послуг в електронній формі: сучасний стан і перспективи розвитку. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/31.pdf>

- Барікова А.А. Електронна держава: нова ефективність урядування : [монографія] / А.А. Барікова. К. : Юрінком Інтер, 2016. 224 с.

- Буханевич О.М. Проблеми впровадження електронних адміністративних послуг в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2015. Вип. 3. С. 57–60.

- Михайлюк Я.Б. Адміністративні послуги у країнах Європейського Союзу та Україні: порівняльно-правовий аналіз / Я.Б. Михайлюк ; за заг. ред. к. ю. н., доц. А.А. Пухтецької. К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2016. 224 с.

- Про затвердження Порядку інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 8 вересня 2016 року № 1501/248.*Офіційний вісник України*. 2016. № 85. С. 301.
- Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року № 918-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 99. С. 259.
- Тестові завдання із дисциплін «Адміністративне право» та «адміністративно-процесуальне право»: практикум / Л. Р. Біла-Тіунова, Є. І. Білокур, Т. І. Білоус-Осінь [та ін.] ; за заг. ред. Л. Р. Білої-Тіунової. Одеса: Фенікс, 2018. 351 с.
- Гаран О.В. Науковий коментар статей 93-103³; ст.149-154;167-172² Кодексу України про адміністративні правопорушення. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення/за аг. ред.. С.В.Петкова.Київ:Юрінком Інтер,2020.792с. (автору належать коментарі ст. 93-103-3 (С.191-216) ; Ст.149154 (С. 303-314);Ст.167-172-2(С. 420-428).
- Смокович М.І. Адміністративний процес України: теорія і практика.Підручник. За Заг.ред.д.ю.н., проф. Бевзенка В.М. Київ,2020,1346 с.
- Haran O.V., Maksimentseva N., Khrystynchenko N., Povydysh V. V. (2020). Foreign Science of Administrative Law and Possible Areas of Its Adaptation in Ukraine. JURNAL CITA HUKUM (Indonesian Law Journal). Vol. 8 No. 3 (2020), pp. 525-534
- Гаран О. В. Квінтесенція розуміння « право на судовий захист». *Правова держава*, 2021. № 41. С. 9-15.
- Смокович М.І. Адміністративний процес України: теорія і практика. Підручник. За заг.ред.д.ю.н., проф. Бевзенка В.М. Київ, 2020, 1346 с.

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- офіційний веб портал судова влада. URL : <https://court.gov.ua>
- Реєстр судових справ призначених до розгляду. URL : <https://court.gov.ua/assignments/>
- Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua>
- Список судових справ, призначених до розгляду URL : <https://court.gov.ua/assignments/>
- Судові засідання та реєстр. URL: : <https://www.facebook.com/login/?next=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fcourtmeetings%2F>
- Офіційний портал Верховної Ради України. URL : zakon.rada.gov.ua/

Навчальне видання

***Гаран Ольга Володимирівна
Добровольська Ніна Василівна***

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції

**Кафедра адміністративного та господарського права
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058**